

სამეგრელო

№ 12 (37) 1.12.2014 - 1.01.2015

ფასი 2 ლარი

ყოველთვიური გამოცემა

გიორგისკვთ რამდენ შობა-ახალწუნს

10

გოგიტა არქანიძე
პიკაპელი
ქაროს
მედალოსანი
ქარატივის
ტრიუმფი

8

რეზო გაბუა
სიბოძლის
ქობაპი

13

გურამ
ფირსხალავა
უმუშავილი
მსიბოძლა

26

აფხაზეთის
რქინიგზის
ისტორია

13

თქნის ბიჭები 50

40

მსოფლიო
2014

12

სანაკელი
მედიკოსები
სხანაზა

მიმდინარეობს შურნალის გაემწევა
მიმართეთ რედაქციას

იქნის

ს ა რ ჩ ე ვ ი

ბარბარობა	2
ნიკოლოზობა	4
„აჩალ“ აჭარული ხაჭაპური კვლავ აფხაზი კაცის ხელშია	6
რეზო გაგუა — სიცოცხლის ქომაგი	8
გოგიტა არქანია. პირველი ოქროსმედალოსანი კარატისტის ტრიუმფი	10
სენაკელი მედიკოსები სცენაზე	12
გურამ ფირცხალავა	13
მეგრული ზღაპრის თავისებურებები	14
ახალი თეატრი და აღფრთოვანებული მაყურებელი	17
ჩემპიონები მტკვრის ნაპირიდან . ოქროს ბიჭები.....	18
დაკარგულ სანაპიროზე წარმოდგენა სისხლიან შეტაკებად იქცა	20
ადამიანისა და სამყაროს სიყვარულში — ტიტე მოსია	22
ანყვეტილი სიცოცხლე — ლელა ნინუა.....	25
ჟურნალი „სამეგრელო“ — საქართველოს ფარგლებს გარეთ მცხოვრებ ქართველებს! გთავაზობთ ახალ რუბრიკას — „ემიგრანტის დღიური“	25
აფხაზეთის რკინიგზის ისტორია	26
მეგი ფაჩულია — ლექსები	28
მეგრული ენის მესაიდუმლის ტრაგიკული აღსასრული — დანიელ ფიფია	32
თამარ იაშვილი — ლექსები	33
ნიკო ფიროსმანი. ცხოვრების ათი წელი რკინიგზაზე	34
შველის თუ არა ჩვეულებრივი სოდა კიბოს და უნდა მივმართოთ თუ არა ქიმიოთერაპიას	36
რაჭის ღირსშესანიშნაობები — დავით კიკოლაშვილი	38
ჩხორონყუობა 2014	40

მთავარი რედაქტორი —
ნინო რახვიაშვილი

ტელ: 599 74 68 10

დამფუძნებელი —
გორა გუტაშვილი

ტელ: 599 53 58 94

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
დალი ჯვარაშვილი

ტექსტი ააწყო

თამარ გომიდაძე

მისამართი: თბილისი, ლესელიძის

ქ. №27, მე-2ს., 790 74 68 10

ელ-ფოსტა: nino153@mail.ru

ჟურნალი „სამეგრელო“ ემიგრანტ მეგრელებს და არა მარტო მათ, გთავაზობთ თანამშრომლობის

პროექტს - გამოგვიგზავნეთ მასალები,

ფოტოსურათები, რითაც შეძლებთ მოეფეროთ თქვენს მონატრებულ ქვეყანას, ოჯახებს და ამავე

დროს მხარში დაუდგეთ ჟურნალს.

ტელ: 599 74-68-10

მეირფასო მკითხველო!

გაცნობებთ, რომ რედაქციაში შემოსული მასალების სიზუსტეზე პასუხს აგებს ავტორი. რაც შეეხება სარეკლამო ტექსტს, მთელი პასუხისმგებლობა რეკლამის შემკვეთს ეკისრება.

ჟურნალში მასალების განთავსება ფასიანია!

დაემუქრა, რომ იგი უმკაცრესად დაისჯებოდა. ბარბარემ კი მიუგო მას: „არა გიცნობიესა, უღმერთოო, რამეთუ მე სჯულსა ზედა ქრისტესა ვარ და ღმერთი შენნი ვითარცა წინასწარმეტყველმან დავით თქუა: პირ ათქს და არა იტყვიან, თუალ ასხენ და არა ხედვენ. ემსგავსენ მათ მოქმედნი მათნი და ყოველნი, რომელნი ესვენ მათ“, რადგან თქვენს ღმერთებს ვერცხლისა და ოქროსაგან თვით ადამიანები აკეთებენ. მარკიანე ამ პასუხმა განარისხა, და ბრძანა მისი სასტიკად წამება. ტყავის შოლტებით გვემულ ყრმა მონამეს ნაკადულივით სდიოდა სისხლი, მაგრამ ყველანაირ წამებას ქრისტესთვის სიცარულით ითმენდა. მარკიანეს ეგონა, რომ იგი მოკვდა. შემდეგ შეაგდეს ბნელ საპყრობილეში და მცველები დაუყენეს. დაუძღურებელი ბარბარე მხურვალედ ლოცულობდა „უფალო ღმერთო ჩემო, ნუ დანიტევენ მე“. შუალამისას გამობრწყინდა ნათელი, საკანი განათდა, ქრისტე ღმერთი ანგელოზებთან ერთად გამოეცხადა წმიდა ასულს, განკურნა მისი ნაგვემი სხეული, მოურჩინა ნყლულები და უთხრა: „ბარბარე, მონამეო ჩემო, რამეთუ დიდად უხარის ცასა და ქუეყანასქ დღესასწაული შენი, ხოლო შენ ნუ შეძრწუნდები უსჯულოთა მისგან მსაჯულისა, რომელნი განუძლიერებებს ეშმაკსა. არამედ მე თანა დაგიდგე და გიხსნე შენ ყოვლისაგან ბოროტისა, რომელ შეგემთხოვადის შენ“.

მარკიანეც ფრიად გაოცებული დარჩა, როდესაც იხილა სასამართლოზე თავისი ფეხით, სხვის დაუხმარებლად მისკენ მიმავალი ბარბარე, ხოლო ხალხი განცვიფრდა მისი მზესავით გაბრწყინებული სახის ხილვისას. უსჯულო და უგუნურმა მმართველმა ეს სასწაული თავის კერპ-ღმერთთა დიდ მონყალებას მიანერა და ურჩია წმიდა ქალწულს, ახლა მაინც შეენირა მსხვერპლი ღმერთებისათვის, რომელნიც ასე მონყალებდნენ მათ მგომებელს და გვემული განკურნეს. ეს უგუნური შეგონება რომ მოისმინა, ქალწულმა შეჰწერწყვა მმართველს და უთხრა: „ჰვი, უსჯულო ბილწო ეშმაკისაო, აჰა, ხარ შენ ბრმა და ღმერთი შენნი ბრმა არიან, ვითარცა შენ, რომელნი ვერ შემძლებელ არიან ხედვად, არცა შენვენად მოსავთა მათთა. ვითარ შემძლებელ არიან შენვენად ჩემდა, რომელნი თავთა თვისთა ვერშემძლებელ არიან შენვენად, არამედ ქრისტე, რომელი ჯუარს-ეცუა, დაეფლა და აღდგა მესამესა დღესა, ვითარცა თქუეს ნიგნთა და ჯუარითა მისითა ცხოველითა განმადლიერა მე შენ ზედა“.

მსახურებმა, რომლებმაც ბარბარე სტანჯეს, ამ სიტყვების გაგონებისას ერთხმად შესძახეს: „ჩუნცა გურნამს იესუ ქრისტე ნაზარეტელი, რადგან არ არის სხუა ღმერთი მის გარდა“. მარკიანემ ბრძანა დაუყოვნებლივ თავები მოეკვეთათ მათთვის. მართლაც, გაიყვანეს იგინი ქალაქგარეთ და სიკვდილით დასაჯეს. ამ მონამეობრივი აღსასრულით დაიმკვიდრეს მათ ზეციური საუკუნო ცხოვრება.

მაშინ გამძვინვარებულმა მარკიანემ კვლავ ბრძანა მისი წამება, მაგრამ ხალხის უზარმაზარი ბრბო მშვიდად ადევნებდა თვალს ამ უმსგავსობას და არ ეწინააღმდეგებოდა. მხოლოდ ერთი, კეთილმსახური დედაკაცი, სახელად იულიანა, რომელიც ხედავდა წმინდა ბარბარეს სასტიკ წამებას, ნუხდა და მწარედ ტიროდა. იგი მივიდა მმართველთან და უსამართლობასა და სისასტიკეში დასდო ბრალი. განრისხებულმა მარკიანემ ჰკითხა, თუ რომელ სარწმუნოებას აღიუარებდა. მე

ქრისტიანი ვარ - უშიშრად უპასუხა წმინდა იულიანამ. მაშინ მარკიანემ ბრძანა მისი წმინდა ბარბარესთან ერთად წამება.

მან წმინდა იულიანას თავის მოკვეთა ერთ-ერთ მეომარს დაავალა, ხოლო წმინდა ბარბარეს დასასჯელად კი მამამისი დიოსკორე გამოიძახა და უბრძანა, რომ გაეყვანა ქალიშვილი ქალაქგარეთ და მისთვის თავი მოეკვეთა.

ნაიყვანა დიოსკორემ თავისი მხოლოდშობილი ასული და როდესაც მიაღწიეს ადგილს, სადაც სიკვდილით უნდა დაესაჯა, წმიდა ქალწულმა შესთხოვა მამას, უკანასკნელად გაენია ანგარიში ერთადერთი ასულისათვის და მცირე ხნით ლოცვა-ვედრების საშუალება მიეცა. მაშინ წმიდა ბარბარემ ზეცისაკენ აღაპყრო ხელები და თქვა: „უფალო, ღმერთო ჩემო, ისმინე ჩემი და როგორც მომეცი მოთმინება და ღირს მყავ წამებისა, ასევე შეინყნარე ჩემი სული და დაადგინე შენს სათნომყოფელებთან ერთად. უფალო, მოხედე სიმდაბლესა ჩემსა და მაღლი მიეცი ჩემი სხეულის ნაწილებს, რომ ყოველმა კაცმა, რომელიც სარწმუნოებით შეხედავს ან შეეხება, მიიღოს მაღლი, კურთხევა და ცოდვათა შენდობა, ხოლო თუ ვინმე გასაჭირში იყოს და მე გამიხსენოს ან მოიხსენოს ჩემი წამების ღვაწლი, მიუტევე მათ ყოველგვარი შეცოდებანი, და იხსენ ბოროტისა სნეულებისა და უეცარი, უზიარებელი სიკვდილისაგან. როგორც კი ლოცვა დაასრულა, ზეციდან ხმა გაისმა, რომელიც წმინდა დიდმონამე ბარბარეს ჰპირდებოდა თხოვნის შესრულებას - „მოვედ, წმიდაო ბარბარე, დისა შენისა იულიანას თანა სასუფეველსა ცათასა. აჰა, ესერა ანგელოსნი იხარებენ მონვენასა მათ თანა და ყოველი, რომელი ითხოვე, მიმიცემიეს შენდა და უფრო სი ამისსა მიგვე შენ“. ძლიერ გააკვირვა ამის გაგონებამ დიოსკორე და სხვებიც, ვინც იქ იყვნენ, წმიდა ბარბარე კი სიხარულით აღივსო, თავი მოუდრიკა მახვილს და მამას უთხრა: „ან აღასრულე ბრძანებული შენდა მიმართ, ჰო, უღმერთო“. დიოსკორემ დასცა მახვილი და წარკვეთა წმიდა ბარბარეს პატიოსანი თავი. დიოსკორემ და მარკიანემ კი მალევე მიიღეს მართლმსაჯული უფლისაგან კუთვნილი სასჯელი - მხის დარტყმით დაიწვენენ.

1983 წელს საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქ ილია II-ის თხოვნით, უკრაინაში ჩასულ ქართველი სამღვდლოების დელეგაციას კიევის მაშინდელმა მიტროპოლიტმა ფილარეტმა საჩუქრად გადასცა წმინდა ბარბარეს ნეკა თითის ნაწილი. აღნიშნული სინმინდე ამჟამად დასვენებულია თბილისის ქვემო ბარბარეს სახელობის ეკლესიაში. თუმცა, როგორც წყაროებით დასტურდება, ქართული ეკლესია უძველესი დროიდან ფლობდა ამ წმინდანის ნაწილის, რომელიც სვეტიცხოველის ტაძრის კანკელის მარცხენა მხარეზე არსებულ სანაწილეში ყოფილა დასვენებული.

წმინდა დიდმონამე ბარბარე ბავშვების მფარველად ითვლება. მას ევედრებიან ყრმათა კურნებისთვის, შვილიერებისა და მოულოდნელი, უზიარებელი სიკვდილისგან დაცვისთვის.

საქართველოში წმინდა ბარბარეს უძველესი დროიდან სცემენ თავყვანს. მარტო თბილისში მისი სახელობის ოთხი ტაძარია, მათგან პირველი მე-8 საუკუნეშია აგებული. წმ. ბარბარეს მართლმადიდებელი ეკლესია იხსენიებს 4 (17) დეკემბერს.

თინათინ მჭედლიძე

საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის 19 დეკემბერს ნიკოლოზის დღესასწაულს - წმინდა ნიკოლოზ სასწაულთმოქმედის დღეს აღნიშნავს.

ქართული მართლმადიდებლური ეკლესია 19 დეკემბერს ნიკოლოზის დღესასწაულს - წმინდა ნიკოლოზ სასწაულთმოქმედის დღეს აღნიშნავს.

წმინდა ნიკოლოზ სასწაულთმოქმედი საქართველოში ქართული მართლმადიდებლური ეკლესიის ერთ-ერთ მფარველად ითვლება. მარტო თბილისში წმინდა ნიკოლოზ სასწაულთმოქმედის სახელობის ხუთი ეკლესიაა.

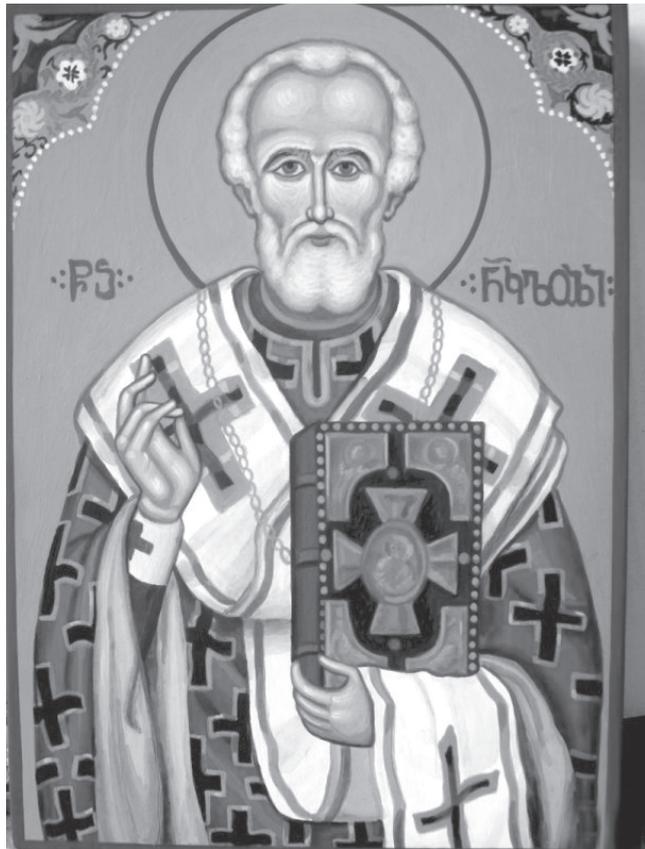
ქართული მართლმადიდებლური ეკლესია წმინდა ნიკოლოზ სასწაულთმოქმედის დღეს წელიწადში ორჯერ აღნიშნავს. 19 დეკემბერს წმინდა ნიკოლოზ სასწაულთმოქმედის ხსენების დღეა, ხოლო 22 მაისს - როცა ნიკოლოზ სასწაულთმოქმედის წმინდა ნაწილები მირონიდან ბარში გადაასვენეს.

წმინდა ნიკოლოზი დიდი სიყვარულით სარგებლობს ხალხში, მას სასოებით უხმობს ყველა გასაჭირისას და იგიც მსწრაფლ შეეწევა ხოლმე მათ. ყველაზე მეტად წმინდანს მეზღვაურები სცემენ თაყვანს.

წმიდა ნიკოლოზ სასწაულთმოქმედი მცირე აზიაში, ლუკიის მხარის ქალაქ პათარაში ქრისტეს შობიდან 257 წელს დაიბადა. მის მშობლებს თეოფანეს და ნონას დიდხანს არ ჰყავდათ შვილი. ისინი ძალიან მდიდრები იყვნენ და თავიანთი ქონებიდან გაჭირვებულთათვის უამრავ მოწყალეობას გაცემდნენ. ამის გამო ადამიანთა სიყვარულითა და პატივისცემით იყვნენ გარემოსილნი. ამ სათნოებისათვის და ღვთისმშობლის ცხოვრებისათვის, აგრეთვე გულმხურვალე ლოცვისათვის ღმერთმა მათ ვაჟი უბოძა, მომავალი მღვდელმთავარი და სასწაულთმოქმედი. სასწაულთმოქმედების უნარი წმინდა ნიკოლოზმა შობიდანვე გამოამჟღავნა.

სიყვარულთან და სახარების კითხვა, ტაძარში სიარული და დიდ დროს უთმობდა გულმოდგინე ლოცვებს. მშობლებიც უწყობდნენ ხელს ბიჭს ასეთი ხასიათის ჩამოყალიბებაში. ისინი არა მარტო სახლში, გზაშიც კი არ წყვეტდნენ ნიკოლოზის ქრისტიანულ აღზრდას და მათი სწავლება ისე მტკიცედ გაუჯდა ბავშვს, რომ ბავშვობიდანვე შეიყვარა გლახაკები. არასდროს ისე არ ჩაუვლიდა, სანუგეშო სიტყვა რომ არ ეთქვა და მოწყალეობა არ მიეცა მათთვის. ამის შემხედვარე ბიჭამ, პათარას ეპისკოპოსმა, დაარწმუნა მშობლები, მიეცათ შვილი ღვთის სამსახურში და მათი ნებართვით აიყვანა იგი მღვდლის ხარისხში.

წმინდა ნიკოლოზს არასდროს შეუწყვეტია ტანჯულთა შემწეობა, დამცირებულთა და უსუსურთა განმტკიცება, სათნო საქმეების კეთება. მღვდელმთავრობისას კი

უფრო მკაცრ მოსაგრობას ეწეოდა, იყო განუწყვეტლივ მღვიძარებაში, მკაცრ მარხვასა და ლოცვაში, სულ უფრო მალა და მალა ინევდა სრულყოფილების საფეხურებზე, სულ უფრო უახლოვდებოდა უსხეულო მდგომარეობას.

როცა მისი მშობლები გარდაიცვალნენ და მას მდიდარი მემკვიდრეობა დაუტოვეს, წმინდა ნიკოლოზმა მთელი ეს ქონება ღარიბ-ღატაკ ადამიანს შესწია. ყოველივე ამას აკეთებდა უჩუმრად, სხვებისაგან დამალულად.

შემდეგ იგი პალესტინაში გაემგზავრა წმიდა ადგილების თაყვანსაცემად. პალესტინაში წმინდა ნიკოლოზმა მოიარა ყველა წმინდა ადგილი, თაყვანი სცა უფლის საფლავს, გულმხურვალედ ილოცა გოლგოთაზე, უფლის ჯვარცმის ადგილზე. არსებობს გადმოცემა, რომ იერუსალიმის ტაძრის კარები ნიკოლოზის მიახლოებისას თავისთავად გაიღო და იგი დაუბრკოლებლივ შევიდა მასში.

სამშობლოში დაბრუნებული ნიკოლოზი ქალაქ მირონში წავიდა. იქ იგი ეპისკოპოსად აირჩიეს.

აძლიერებდა წმინდა ნიკოლოზი თავის სამწყსოს. იგი მფარველი ანგელოზით ეცხდებოდა ყველა დევნილს, თავისი სათნო სიტყვითა და ნუგეშით ამხნევედა ყველას. ამისთვის იგი შეიპყრეს და სხვებთან ერთად დილეგში ჩააგდეს. იგი მხნედ იტანდა შიმშილს, წყურვილს, ტანჯვას. საპყრობილეშიც ქადაგებდა ღვთის სიტყვას, გასცემდა მოწყალებას. ანუგეშებდა იქ მყოფთ თავისი საუბრებით, საპყრობილეც საქადაგებელ ადგილად აქცია. 8 წელი გრძელდებოდა ასე.

გავიდა დრო და მდგომარეობა გამოკეთდა. კონსტანტინე დიდმა, რომელიც დიოკლიტიანეს შემდეგ გახდა იმპერატორი, ქრისტიანთა მფარველობა იწყო და თვითონაც ქრისტიანი გახდა.

მრავალი სასწაული მოახდინა წმინდა ნიკოლოზმა. კარგა ხანს იცხოვრა მღვდელმთავარმა თავის სამწყსოსთან ერთად. დაულალავად ქადაგებდა ღვთის სიტყვას, თავადაც მაგალითი იყო ქრისტიანული ცხოვრებისა და მოღვაწეობისა. ჩაგრულნი მასში პოულობდნენ მსწრაფლშემნეს და მცველს, უბედურნი - მწყალობელს და ნუგეშისმცემელს; მასთან მოსაუბრენი რწმენაში მტკიცდებოდნენ, წარმართნი სამუდამოდ

უარყოფდნენ წარმართობას და ქრისტეს რწმენის მიმდევრები და აღმსარებლები ხდებოდნენ.

წმინდა ნიკოლოზი 342 წლის 6 დეკემბერს ღრმად მოხუცებული (85 წლისა) გარდაიცვალა. მისი სხეული საზეიმოდ დაკრძალეს ქალაქის საკათედრო ტაძარში. მისი უხრწნელი ნაწილები მაშინვე გამოსცემდნენ კეთილსურნელებს და მირონს. მისი შეხებით სნეულნი იკურნებოდნენ. მრავალი საოცრებანი ხდებოდა მის კუბოსთან. ამის შესახებ ამბები სწრაფად გავრცელდა მთელს ქვეყანაში და მლოცველთა ტალღამ ტაძრისაკენ იწყო დენა.

წმინდა სასწაულთმოქმედი სიკვდილის შემდეგაც არ სტოვებს თავის სამწყსოს, დღესაც მფარველობს მწუხარეთ და ტანჯულთ, განსაცდელში მყოფთ, მძიმე სნეულთათვისაც კვლავ წარმოადგენს კურნების უშრეტ წყაროს. სიკვდილის შემდეგ მამა ღმერთმა მეტი სასწაულთმოქმედების ნიჭი უბოძა. მისი ამქვეყნიური ცხოვრება მხოლოდ დასაწყისი იყო იმ მრავალრიცხოვანი საოცრებებისა, იმ სიკეთისა და სათნოებებისა, რომელთა კეთებასაც იგი დღესაც განაგრძობს

ყინწვისი

ყინწვისი მდებარეობს ქარელის რაიონში. აგურით ნაშენი ჯვარ-გუმბათოვანი ტაძარი ერთ-ერთი გამორჩეული ძეგლია ქართულ ხუროთმოძღვრებაში. კომპლექსში შედის: წმ. ნიკოლოზის ტაძარი, ღვთისმშობლის ეკლესია, მცირე ეკლესია, გალავანი, კოშკი-სამრეკლო. მთავარი, წმ. ნიკოლოზის გუმბათოვანი ტაძარი XII-XIII საუკუნეებით თარიღდება. ინტერიერის მხატვრობა, რომელიც ერთ-ერთი საუკეთესო ნიმუშია, შესრულებულია თამარ მეფის ვეზირის მნიგნობართუხუცესის ანტონ გლონისთავისძის მიერ, იგი გამოსახულია ეკლესიის მოდელით ხელში სამხრეთ კედელზე; მოპირდაპირე მხარეს კი არიან გიორგი III, თამარ

მეფე და ლაშა-გიორგი. ამ პორტრეტების ზემოთ, სარკმლებს შუა, ყინწვისის ცნობილი „ანგელოზია“. ტაძარს დასავლეთიდან მიდგმული აქვს ეგვტერი. ეგვტერის აგება და საერთოდ ყინწვისის მონასტრის აღდგენა-განახლება XV ს-ის ცნობილი საზოგადო მოღვაწის ზაზა ფანასკერტელის სახელს უკავშირდება; მან მონასტერი კულტურულ საგანმანათლებლო კერად აქცია. ზაზა ფანასკერტელი ავტორია ფუნდამენტური წიგნისა — „სამკურნალო წიგნი-კარაბადინი“. მისი პორტრეტი ეკლესიის მოდელით ხელში გამოსახულია ეგვტერში; ეს მხატვრობა, სავარაუდოდ, მისი შვილის, ირანში მოღვაწე მხატვრის, სიაუშის შესრულებული უნდა იყოს. კომპლექსში აგრეთვე არის ღვთისმშობლის ეკლესია, რომლის საკურთხეველშიც დაცულია XII-XIII სს. შესანიშნავი კედლის მხატვრობა.

ჩაჩაპური

„აჩაღ“

ქართული ხაჭაპური კვლევის
რეზანი კუქის ხე-შე

მზიანი აჭარა, ზღვა და მზე, — ყველაფერი ეს აჭარულ ხაჭაპურშია. ეს არ არის მხოლოდ ყველიანი პური, ხაჭაპური არის ტკბილი მოგონება ლალიძის წყლების რიგში, საუზმე სკოლის ბუფეტში, სტუდენტობა, მეგობრობა და ქორწილი.

ხაჭაპური ქართული სამზარეულოს ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტია. საქართველოს ყოველ კუთხეს დამახასიათებელი ხაჭაპური აქვს, ყველას თავის დამზადების ტექნოლოგია გააჩნია, შესაბამისად გემოც სხვადასხვა აქვს. „აჭარული ხაჭაპური გამორჩეულია არა მარტო ფორმით, გემოთი და ცხობის ტექნოლოგიით, მისი წარმოშობაც განსხვავებულ ვერსიებს ეყრდნობა. ამბობენ, რომ აჭარული ხაჭაპური აფხაზების კუთვნილებაა. სახელიც თავისებურად უღერს „აჩაღ“, ასე ეძახდნენ აფხაზები. ადრე, მუხაჯირობის დროს, როცა რუსებმა აფხაზები განდევნეს, თურქეთში დასახლდნენ და იქ დაიწყეს მისი მომზადება. ეს სომხებს მხედველობიდან არ გამოჰპარვიათ და რამდენადაც შეეძლოთ ხაჭაპურზე საავტორო უფლება მოიპოვეს. როდესაც აფხაზები აჭარაში ჩამოვიდნენ კვლავ ხაჭაპურის ცხობა დაიწყეს.

საქართველო, თბილისი
კუთხოვის ქ. 1
ტელ: 0322 37 73 51
მობ: 571 511 722

საქართველო, ბათუმი
ე. თაყაიშვილის ქ. 10
ტელ: 0422 27 61 16
მობ: 579 511 722

საქართველო, ქობულეთი
დ. აღმაშენებლის ქ. 486
მობ: 577 511 722

www.retro.ge
E-mail: retro.gia@mail.ru

გიას შვილი — საბა

გია და მისი მეუღლე ლიზა ოჯახურ გარემოში

ეს იყო ძალიან ადრე“-გვიამბობს რესპონდენტი, აფხაზი კაცი გია აგირბა, რომელმაც მიზნად დაისახა აფხაზებისათვის დაებრუნებინა წართმეული კერძი და მიაღწია კიდეც. დღეს მთელ საქართველოში „გიას ხაჭაპური“ საუკეთესოდ ითვლება. „თბილისსა და ბათუმში მის სახაჭაპურეში „რეტრო“ ხალხის რიგი არ წყდება. ბატონი გია კვლავ ბიზნესის გაფართოებაზე ფიქრობს და გეგმავს თავისი ბრენდის თურქეთში გატანას. ეს ყველაფერი კი ასე დაიწყო: გია ჯერ კიდევ პატარა იყო, როდესაც მისი ბიცოლა აჭარული ხაჭაპურის შეუდარებელი მცხოვრებელი გახლდათ. მთელი ცხოვრება ამ საქმეს შეაღწია. გიას მოსწონდა ხაჭაპური, ბიცოლას არ შორდებოდა, ბევრს ჭამდა და ბიცოლას სითბოთი განებივრებული გვერდიდან არ სცილდებოდა.

დედა-შვილი გია და ჟუჟუნა

ერთხელ ბავშვი ცომს მიეპარა, ხელში შეათამაშ-შემოათამაშა, ეცადა მასაც ბიცოლასნაირად გამოეცხო, მსგავსი ვერა, მაგრამ მიაღმსგავსა. გიას სტიმული მიეცა, ჯერ თავად ჭამდა, შემდეგ სხვასაც შესთავაზა. მოეწონათ, ნახელავი შეუქქეს. ეს იყო და ეს. ამის შემდეგ გიამ მეხაჭაპურის პროფესია აირჩია და ბიცოლას დახმარებით აიდგა ფეხი. შემდგომ მისი დაოსტატება გოგი ხაჩატურიანს ეკუთვნის.

გია და გივი სიხარულიძე

გიამ დროთა განმავლობაში დახვეწა თავის ნახელავი და დღეს უკვე ცნობილი ბრენდის „გიას

ხაჭაპური“ სრულფასოვანი მფლობელია. მიზანი, რომ აჭარული ხაჭაპური აფხაზებისთვის დაებრუნებინა, მიღწეულია.

„რეტროში“ გაუთავებელი რიგი სწორედ მის პრინციპულობაზე მეტყველებს, რასაც ხელი მისმა გამოგონებამაც შეუწყო. მოგესხენებათ საქართველოში სიმსუქნისკენ მიდრეკილება როგორ მასიურად შეინიშნება, რისი პირდაპირი ხელისშემწყობიც ცომი გახლავთ. გიამ მოიფიქრა, რომ ხაჭაპური უფრო მსუბუქი ასათვისებელი გაეხადა ორგანიზმისათვის და დაიწყო ზედმეტი ცომისგან გათავისუფლება. თავიდან თითოთაცლიდა, შემდეგ ჩანგლით. დღეს გია აგირბას ხაჭაპური შეშის ღუმელზე ცხვება და მცირეოდენ ცომს შეიცავს.

რაც შეეხება მის ფორმას, ამბობენ ზღვას და ნაოსნობას უკავშირდებაო.

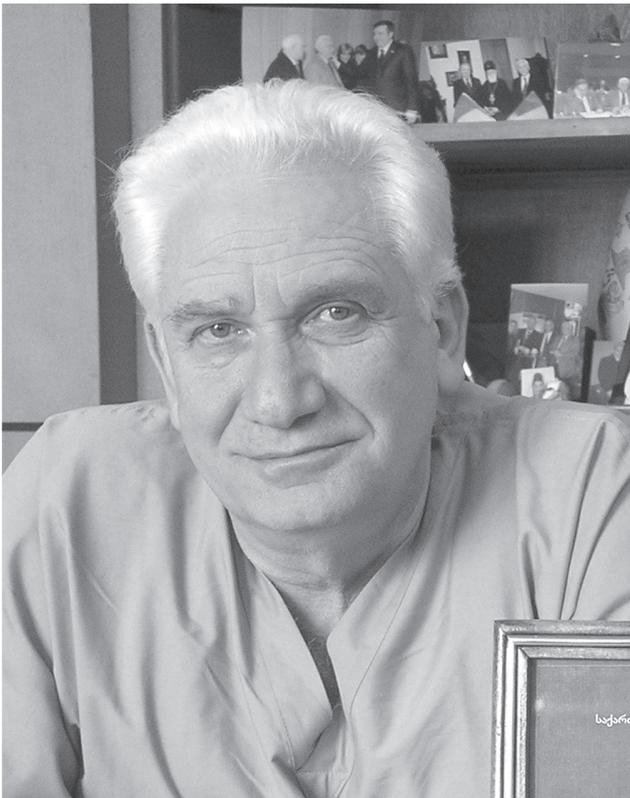
ზღვა არა, მაგრამ მზე და სიყვარული ხომ ყველგან არის. ამიტომ გიას ხაჭაპური ყველგან გემრიელია.

ენვით „რეტროს“ თბილისსა და ბათუმში და დარწმუნდით, რომ „გიას ხაჭაპური“ ერთ-ერთი საუკეთესო საქართველოში.

ნიმე ჩახვიაპვილი.

ვენერა ბიცოლა გიასთან ერთად

რეზო გაგუა

სიციოცხლის ქომაგი

გამოჩენილ ქართველ ეპიმ-ონკოლოგს, ჰირურგს, მეცნიერს, პედაგოგს, საქართველოს ონკოლოგთა ასოციაციის პრეზიდენტს, მედიცინის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსს, საქართველოს სახელმწიფო და ეროვნული პრემიების ლაურეატს, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორ რეზო გაგუას 70 წელი შეუსრულდა.

ღმერთო ჩემო!

საქართველოს ონკოლოგთა ასოციაცია გულთკრულად გილოცავთ ღირსშესანიშნავ იუბილეს - დაბადებიდან 70 წლისთავს!

ბატონო რეზო, თქვენ ამშვენებთ იმ გამოჩენილ საქართველ მეცნიერთა რიგებს, რომლებმაც შექმნეს მთელი ეპოქა ქართულ მედიცინაში, რომელთა სახელით ასოცირდება კონკრეტულ დარგთან, მის სამოყვანილობას და განვითარებასთან იყენებენ ქვეყანაში.

ონკოლოგთა თანამედროვე მედიცინის ერთ-ერთი ყოყმანის და უმნიშვნელოვანესი დარგია. თქვენ იცვლიდით ყოყმანს მისი - დამცვივით, რომ ყველაზე რთულ სიტუაციაშიც კი აწინებობს გამოსავალი და რაც არ უნდა მძიმე იყოს დიაგნოზი, ბრძოლას პაციენტის სიცოცხლის გადარჩენის უკიდურესი აქვს აზრი. თითქმის ყოველი თქვენი ინტერვიუ თუ იყუარებოდა საყვარელი ინსტრუმენტით: "კიბო დიაგნოზი და არა განაჩენი".

ასობით გადარჩენილი სიცოცხლე და მადლიერი პაციენტი არის მცველება დიდი სიყვარულისა საყვარელი პროფესიის მიმართ, თავდადება და ერთგულებისა

აუპრობოტის წინაშე. ყოველივე ამას განაპირობა კიდევ ქართული საზოგადოების თქვენდამი ასეთი პატივისცემა.

ძალიან სასიამოვნოა, რომ თქვენი, როგორც ექიმისა და მეცნიერის დამსახურება განსაკუთრებით აღინიშნა სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, მისმა უმნიშვნელოვანეს და უხეცვალესობამ, იღია მელონი, რომელმაც ერთ-ერთმა პირველმა მოგილოცათ ღირსშესანიშნავი იუბილე.

დიდი ქართველი, ჭეშმარიტი მამულიშვილი, ყიდრესი მეცნიერი და ქიმიკი, რომელიც თავისი განვლილი ცხოვრების წესით სამაგალითო გახდა ყოველი იყვანისათვის, განსაკუთრებით კი ახალგაზრდა თაობებისათვის. სამაგალითოა თქვენი უწყობა, შრომისმოყვარეობა, სიკეთე და ბეჭედი სხვა თვისება, რაც ასე ამშვენებს და აკეთილშობილებს თქვენს პიროვნებას.

თქვენი ხელმძღვანელობით საქართველოში სამოყვანილობა ონკოლოგიური სკოლა, რომელმაც მისცა ქვეყანას არაერთი გამოჩენილი ექიმი-ონკოლოგი. მათი ყმეცხეობა დღეს დამოუკიდებელი და სახელმწიფო მეცნიერია. თქვენ ყიდრესი წვლილი მოგიძღვნით ნიჭიერი

და პერსპექტიული ექიმების აღზრდაში. დღეს თქვენი მოწაფეები გასახლებაზე თქვენ ქვეყნის შიგნით და ახსებლებენ ქვეყანას მის ფარგლებს გარეთ.

თქვენს ძირითად მეცნიერულ და პრაქტიკულ მუშაობის სფეროს წარმოადგენს თორნიკაძის ქირურგია-თვალის კიბოს დიაგნოსტიკა და მკურნალობა, შუასაყართის ახალწარმოებაქმნების ქირურგია და მკურნალობა, ცნაქრო-ბრონქული ქირურგია და ოპერაციის შემდგომ განთავსებათა პროფილაქტიკისა და მკურნალობის ახალი ეფექტიანი გზების ძიება. თქვენს მიერ პირველად საქართველოში განხორციელდა თვალის სიმსივნის დროს პერითუროტული ბრონქების კათეტერიზაცია თიბრობრონქოსკოპიის საშუალებით, ცნაქრის გუკ-მკურნის ნაბიჯის ცირკულარული რეზექცია. ლობჯიშვილი მთავარი ბრონქის ცირკულარული რეზექციით და ცნაქრის ბიოპსიის რეზექცია. დასრულდა იქნა თვალის რეკონსტრუქციისა და მეტასტაზური სიმსივნეების ქირურგიალი მკურნალობა. როგორც აქტიური თორნიკაძის ქირურგია, დღესაც უძებთ თვალის კიბოს ქირურგიალი მკურნალობის გაფართოებულ-კომბინირებულ ოპერაციების ოპტიმალურ მასშტაბებს და დახვეწის გზებს.

თქვენი დიდი ღვაწლი მეცნიერებებსა და პრაქტიკულ მედიკოსებს წინაშე აღიზიანა არაერთი სახელმწიფო თუ საერთაშორისო ჯილდოთი. ბრძანებებით სახელმწიფო და უროვნული პრემიების ლაურეატი, მედიკოსის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიოსი, ბრწყინვალეების საპროზიდენციო ორდენისა და ორბისების ორდენის კავალერი.

საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალურიდაცვის სამინისტროს ექსპერტის კოლოგიაში, საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს პროფესიული განვითარების საბჭოს წევრი; საქართველოს კინოკური პრაქტიკის რეკონსტრუქციის(გადრეკონსტრუქციის) და დაკავრებათა მართვის სახელმწიფო სტანდარტების (პროფილაქტიკის) შემუშავების, შეტანების, დამტკიცებისა და დახვეწის უროვნული საბჭოს და საქართველოს უთიკის უროვნული საბჭოს წევრი; საქართველოს ონკოლოგია ასოციაციის პრეზიდენტი, საქართველოს თორნიკაძის ქირურგია ასოციაციის თავმჯდომარის მოადრე და სამედიკინო ასოციაციითა გაერთიანების წევრი, თბილისის სახელმწიფო სამედიკინო უნივერსიტეტის პოსტდოქტორული განათებისა და პროფესიული განვითარების აკადემიის რეზიდენციური პროგრამების პროგრამ-დირექტორი „ონკოლოგიაში“ და „ონკოქირურგიაში“; ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამედიკინო ფაკულტეტის ონკოლოგიის დეპარტამენტის წარუდი პროფესორი, საქართველოს დავით

აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტის მედიკოსის სარეცტორო პროგრამის ხელმძღვანელი და მედიკოსის ფაკულტეტის სარეცტორო საბჭოს წევრი, სახელმწიფო სახელმწიფო საგამოცდო დაგეგმვითი კომისიის თავმჯდომარე, არაერთი საერთაშორისო საზოგადოების საპროფილაქტიკო-რეკონსტრუქციული ყველა ის მიღწევა, რამაც განაპირობა თქვენდამი უსოფენ დიდი სიყვარული და პატივისცემა საზოგადოებაში. ასეთი დატანება არ მოიხის თავისთავად, ყოველი ასეთი აღიარების ყვეან არის დაულოკავი შრომა, არაერთი სიძნელე თუ დაბრკოლება. სიძნელეები დაიძლევა, დაბრკოლებები გადარეხება, დაჩრება მხოლოდ ის მაღლი და სიკეთე, რაც უსოფენ ბევრი გიკეთებთ ცხოვრებაში, მაღლირება იმ ადამიანებისა, ვისაც ასე ძალიან ყუვარწაწით, დაჩრება სახელი დიდი ქირურგისა, პედაგოგისა და მეცნიერისა.

თქვენს მიერ განვლილი გზა-ეს არის ორბისული, სამაგალითო ადამიანის ცხოვრების გზა. თითოეული ჩვენგანს ჯერ კიდევ ძალიან სჭირება თქვენი დიდი გამოცდილება და მეცნიერული აკლო. იმედი, რომ თქვენი მოლოახნობა, როგორც ექიმის, მეცნიერის და პედაგოგის, კიდევ დიხანს გაგრძელება ქართული უროვნული მედიკოსისა და ონკოლოგიის სასარგებლოდ.

სულითა და გულით გილოკავთ სახელოვან იხბილეს და ურთი წამითაც არ გვეპარება ექვი, რომ ეს ის შემთხვევაა, როდესაც 70 წელი მხოლოდ იმ გამოცდილების საზომია, რომელიც ახალი მეცნიერული წარმატებებისთვისაა საჭირო. გისურვებთ დღეგრძელობას, ჯანმრთელობას, მხნეობას და ყველ სიყვარულს თქვენს ღამას ოჯახთან და ყველა საყვარელ ადამიანთან ურთად!

საქართველოს ონკოლოგია ასოციაცია

**საქართველოს ონკოლოგია ასოციაცია
გულოცავთ რეზო გაგუას**

მარიკა კანდელაკი, ალექო ასლანიშვილი, გურამ გოგიაშვილი, რუსლან რუსია, სპარტაკ ქობულია, გახეთ „საქართველოს რესპუბლიკა“ მთელი შემოქმედებითი კოლექტივის წევრთა სახელით გულწრფელად ულოცავენ რედაქციის ძველ ავტორსა და მეგობარს, სიცოცხლის დიდ ქომავს, აღიარებულ მკურნალსა და მარჯვენადალოცვილ დასტაქარს, საუცხოო პიროვნებასა და მოქალაქეს რეზო გაგუას დაბადების საიუბილეო თარიღს და უსურვებენ მას ჯანმრთელობას, დღეგრძელობასა და ახალ წარმატებებს ოჯახის, სამეგობროს და მთელი ჩვენი საზოგადოების გულგასახარ-საკლთილდუოდ.

გოგიტა არქანია პირველი ოქროსმედალოსანი კარატოს ბრიუგეში

გოგიტა არქანია დაიბადა ოჩამჩირეში, 1984 წლის 2 მაისს. თერთმეტი წლის იყო, როდესაც ქ. ზუგდიდში, კარატის წრეზე მიიყვანეს. პირველი მწვრთნელი გელა გოგობია გახლდათ, თუმცა მის სპორტულ კარიერაში განსაკუთრებული წვლილი მალხაზ პაჭკორიას მიუძღვის, რომელიც მისი სპორტული კარიერის მეტრი აღმოჩნდა. გოგიტა სპორტული მოღვაწეობის ოც წელიწადს ითვლის.

სკოლა დამთავრებულმა პერსპექტიულმა ყმაწვილმა სწავლის გაგრძელება საქართველოს სახელმწიფო ფიზიკური აღზრდისა და სპორტის აკადემიაში გადაწყვიტა. ბინაც თბილისში დაიდო და ამ პერიოდიდან მოყოლებული სპორტულ კლუბ „ალიგატორში“ ვარჯიშობს. ამავდროულად ზრდის პატარა კარატისტებს.

თვრამეტი წლიდან მონაწილეობს საერთაშორისო ტურნირებსა და ევროპისა და მსოფლიოს ჩემპიონატებში.

მსოფლიო კარატეს ფედერაციის ეგიდით გამართულ ევროპის ჩემპიონატზე 2005 წელს მესამე ადგილი დაიკავა ქალაქ ტენერიფეში.

2008 წელს მსოფლიოს ჩემპიონატზე ტოკიოში მესამე ადგილზე გავიდა.

2009 წელს საბერძნეთში მსოფლიო ჩემპიონატზე პირველი ადგილი აიღო. ამ ტურნირზე გამოვიდა საქართველოში კარატეს ფუძემდებლის, მეშვიდე დანის მფლობელის, სენ-სეი ზურაბ ლეჟავას ხელმძღვანელობით.

2014 წელს გერმანიის ქალაქ ბრემენში ჩატარდა ყველზე პრესტიჟული, მსოფლიო ჩემპიონატი, სადაც პირველი ადგილის დაკავება მოახერხა.

ეს არის პირველი ოქროს მედალი, რომელიც ქართველმა კარატისტმა ამ დონის ტურნირზე მოიპოვა.

სენაკელი მედიკოსები სსენაზე

აკაკი ხორავას სახელობის სენაკის სახელმწიფო დრამატულ თეატრში 27 ნოემბერს გაიმართა შემოქმედებითი საღამო „ექიმები და პაციენტები“, რომელიც დღაწლმოსილ ექიმებს მიეძღვნა. საღამოს ესწრებოდა სენაკის მუნიციპალიტეტის გამგებელი გოჩა დგებუაძე და თვითმმართველობის სხვა წარმომადგენლები. სცენაზე წარმოაჩინეს მედიკოსთა დამსახურება საზოგადოების წინაშე. ექიმებს უთბილესი სიტყვებითა და საკუთარი ლექსებით მიესალმა პოეტი ვასილ ბესელია. მედიკოსები ამჯერად განსხვავებული ამბლუით წარუდგნენ სენაკელებს, ისინი ულამაზესი საესტრადო სიმღერებითა და საცეკვაო ნომრებით მიეფერნენ მაყურებელს. ღონისძიების ორგანიზატორი იყო განათლების, კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამსახური. საღამო მიჰყავდა **თეა გრიგოლიას**.

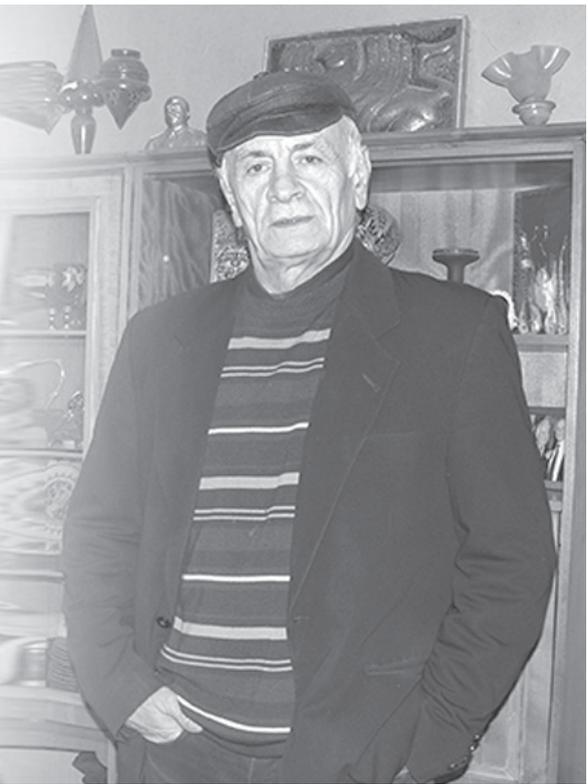
გ ა რ დ ა ი ს ვ ა ლ ა

საქართველოს დამსახურებული არტისტი,
საქართველოს მინისტრთა საბჭოს პრეზიუმის წევრი,
ფოთის საპატრიო მოქალაქე,
ღირსების ორდენის კავალერი,
გამორჩეული სამართლიანობითა და პრინციპულობით,
ვაჟკაცობითა და საქმის ერთგულებით

გურამ ფირცხალავა

საქართველოს დამსახურებული არტისტი. დაიბადა ფოთში 1940 წ. 18 თებერვალს თამარ და ნიკოლოზ ფირცხალავების ოჯახში; ჰყავს მეუღლე - თაინგული სიხარლიძე (1945) და შვილი ხათუნა, რომელმაც დაამთავრა თეატრალური ინსტიტუტის სამსახიობო ფაკ-ტი (1966). კინოსტუდია „ქართული ფილმის“ მსახიობია 1966 წლიდან. განასახიერა 71 როლი, მათ შორის: „გვარცმული კუნძული“, „მოლოდინი“, „გზა შინისაკენ“, „დათა თუთაშხია“, „დღეს ღამე უთენებია“, „მიზანი“, „მოცურავე“, „ვალსი პეჩორაზე“, „წარსულის აჩრდილები“, „ჩემი ძვირფასი ბაბუა“ და სხვ. არის საქართველოს მინისტრთა საბჭოს პრეზიუმის „ხუთწლედის მატინეს“ ლაურეატი, ფოთის საპატრიო მოქალაქე (2000), ღირსების ორდენის კავალერი (2000); საქართველოს კინემატოგრაფისტთა კავშირის წევრი.

მეგრული ზღაპრის თქონის შესახებ

ბელა მოსია

მეგრული ზღაპრები ქართული ხალხური სიტყვიერი საგანძურის ნაწილია, მათზე სათანადო დაკვირვება ქართული ფოლკლორის შესასწავლად აუცილებელი და დროული საქმეა, მეგრული ზღაპრის ცალკეული თავისებურებები სწორედ ამ მიზნით გახდა ამჯერად ჩვენი შესწავლის საგანი. კვლევამ დაგვარწმუნა, რომ მეგრული სიტყვების, ფრაზეოლოგიური გამოთქმების, სახე-სიმბოლოების ქართულ შესატყვისებთან მიმართებაში განხილვა საინტერესო შედეგების მომცემია.

ცისა და ცის მნათობების აღმნიშვნელი ტერმინები მეგრულში, ქართულად გადმოთარგმნისას პირველად მნიშვნელობას კარგავენ. ამასთან დაკავშირებული რამდენიმე ნიშნის დამონება ცხადყოფს პრობლემის დასმის აუცილებლობას. ზღაპრის გმირების სკნელიდან სკნელში გადაადგილების ერთ-ერთი საშუალებაა ჯადოსნური ხალიჩა: „ათე ბოშიში ჩილს ართი ნოხი ეფერი მეჩუ ხენნიფექ, ნამუდა ჟიდოჟი იონანსი=ამ ბიჭის ცოლს ერთი ისეთი ხალიჩა მისცა ხელმნიფემ, რომ ზეცაში აიყვანს“ (დანელია... 1991: 16). ჟიდოჟი=ზეცაში, თუმცა უნდა ითქვას, რომ სიტყვასიტყვით იგი გადმოითარგმნება როგორც „ზევით და ზევით“, ანუ მატერიალური ციდან უსხეულო, მარადიულ ცამდე. მეგრულ ზღაპარში გვხვდება მნიშვნელოვანი გამოთქმა ზესკნელისა და შუასკნელის ბინადართა გამოსახატავად: „ქოძირუ ართი ხენნიფეში დოხორეს ცა დო ქეანაში კათა ქიმიობარგუ ოზეში კარცი=დაინახა ერთი ხელმნიფის სამოსახლოსთან ცა და ქვეყანა ხალხი მისჯარვია ეზოს კარს“ (დანელია... 1991: 52) „ქვეყნის ხალხი“ ბუნებრივი გააზრებაა სიმრავლის, მაგრამ ცა და ქვეყნის ხალხი, ან აზრის მეტი სისრულისა და გაზვიადებისთვისაა

ნახმარი, ან უძველესი მითოსური წარმოდგენით სკნელებისა და მათი ბინადარი არსებების შესახებ ინახავს ცნობებს. სხვაგან ზღაპარში ბედის საძიებლად წასული გმირი მიდის „ცა იდუ, დიხა იდუ, ტყა იდუ, ვე იდუ, რზენი იდუ, გოლა იდუ=ცა მოიარა, დედამინა მოიარა, ტყე მოიარა, ველი მოიარა, ბარში იარა, მთაზე იარა“ (დანელია... 1991,226), აქ ცის მოვლა უკიდევანო სიარულის მხატვრული სახეა, ერთგვარი ჰიპერბოლიზება, თუმცა არც სკნელის სახით გააზრება იქნება გამორიცხული. მსგავსი მაგალითების მოხმობა შეიძლება განსხვავებულ შესიტყვებთანაც, მეგრული „შური ვაუქალუ=კრინტი არ დაუძრავს“ (დანელია... 1991: 162) რაც სიტყვასიტყვით გადაითარგმნება როგორც სუნთქვა არ უქნია და ძალიან ჰგავს შოთასეულ გამოთქმას „სული დაილო“ და ნიშნავს გაჩუმდა. „სული დაილო მან ქალმან, დათმო გულისა წყულულობა“ (229). მსგავსი ფორმით იხმარება „ველება შური=არ ამოილო სული“ (ხუბუა 1937.68) რაც იგივეა რაც ხმარამოილო. მეგრული მხატვრული აზროვნება იცნობს ფორმას „თარი შურს გეშაილანქია=მთავარ სულს ამოგართმევო (მოგკლავო)“ (დანელია... 1991: 302) თარი=უკეთესი, ხშირად ამ გამოთქმას ჩაენაცვლება უჯგუში შურს გეშაილა=უკეთესს სულს ამოგართმევ“ (ბ.მ.).

უფლისადმი რწმენის გადმოსაცემად გამოითქმის: „თქვან ღორონთს მიოჯინითა=თუ ღმერთი გნამთ“ (დანელია... 1991: 12), თუმცა პირდაპირი გამოხატვა იქნებოდა „თქვენს ღმერთს შეხედეთ“, ხედვა, მზერა ანუ თვალის გამოხატულება, რაც ფრესკულია, ადამიანის სულის თვისებას გულისხმობს. რწმენით სავსე სული უფალს შესცქერის. მსგავსი ფრაზეოლოგიური გამოთქმის საინტერესო მეგრული

შესატყვისია ფრაზა „ლორონდგიე=თუ ღმერთი გნამს“ (დანელია... 1991: 144)

სკენელების შემაერთებლად, ზოომორფული არსებების გარდა, ზღაპრებში ცნობილია: ბოძი, შიბი, კოშკი, ჯაჭვი, კიბე, რომელთა მონაცვლეობა ხდება ეპოქათა მიხედვით. მეგრულში ზეცაზე დაკიდულ კოშკს მისასვლელი კიბე აქვს, რითაც კიბე გამორჩეულ დანიშნულებას იძენს.

ქართული ზღაპრის ხტონური არსება დევი ინდური ღვთაება დაევას გავლენითაა ქართულ აზროვნებაში დამკვიდრებული, რაც მანათობელს, ბრწყინვალეს ნიშნავს, თუმცა ქართულში იგი ბნელისა და ბოროტის სახეს ქმნის. მეგრული გადმოცემები ინახავენ ცნობებს როკაპების შესახებ, რომლებიც ტაბაკონას მთაზე იკრიბებიან და ადამიანთა ცხოვრებას ავად ამიზეზებენ. როკაპი ნათელს ჰფენს: მუ კოჩი რექია, ჩქიმი შუქის გუურზიე?რა კაცი ხარო, ჩემს ძალას (შუქს) რომ გაუძელიო (დანელია... 1991: 21). მზესავით მანათობელი ბიჭებიც გვხვდება. ზღაპრის რჩეული გმირის შესახებ ნათქვამია: „მუჭო ბუაშანი, თეში იში ჩხვინდი დო პიჯიშა ვეენიჯინე=როგორც მზე ისე მისი სახე თვალშეუდგამია (მისი ცხვირი და პირისთვის არ შეიხედება) (დანელია... 1991: 40). მეტად საყურადღებოა ნათლის გამომხატველი სიტყვა ამუნათი=ამნათი. თვალთ უნახავი, არნახული სილამაზე ასეა გამოხატული: „ქოძირუ კარც ქიგერე მიდგაში რენი უძირაფუ ამუნათი სქუა=დაინახა კართან დგას ვილაც უნახავი სილამაზის ბიჭი“ (დანელია... 1991: 40) ქართულ თარგმანში ამუნათის ახსნაა უნახავი სილამაზის ბიჭი, სიტყვის ძირი მნათი, მანათობელს გულისხმობს, რაც მას უმეტესად მანათობლეთან აკავშირებს ვიდრე უნახავთან. სხვაგან მითოსური ცხენი თვალებიდან ცეცხლს ყრის და გმირი ამით გზას ინათებს: „მარა ეფერ რაშის გეხედუ თე ბოში ნამდა თოლშე დაჩხირს მარღვანდუ დო ეთიში სინთეთ შარას იძირაფუანდუ=მაგრამ ისეთ რაშზე იჯდა ეს ბიჭი, რომ თვალებიდან ნაკვერცხლებს (ცეცხლს) ყრიდა და იმის სინათლით გზას ინათებდა“ (დანელია, ცანავა, 1991,236). საგულისხმოა ქართული ზღაპრის მზეთუნახავის მეგრული ფორმა „ცამ უძირაფუ ზისნახეფი=ცის უნახავი მზეთუნახავები“ (ხუბუა 1937: 302) მზეთუნახავი სილამაზეს უსვამს ხაზს და ცის უნახავი კიდევ გამორჩეულობას. ძვირფასი თვლები თავიანთი ბუნებით ანათებენ, სამოთხისეული ნათელი მარადიული მათი ბუნების თვისებაა, მეგრულ ზღაპარში ბეჭდის მანათობელი თვალი კაცსი სახით გამოცხადებულ ეშმაკს აფრთხობს, ეშმაკი შემოდის კარში და უცებ ცეცმა, თვითონ ამბობს მიზეზს: ბეჭედიშ თოლი ეფერიე სქანია, ნამუდა ეშმაკიშ შრიშის იშა ვეშიაჯინენია, მინ - დოჩვია სქანი ბეჭედი დო მავა მუს მიზოჯუნქ, მორჩილი გაიქია = ბეჭდის თვალი ისეთია შენი, რომ ეშმაკის სულის (პატრონი) ვერ შეხედავს, მითხრა შეინახე შენი ბეჭედი და მე რასაც მიბრძანებ, მორჩილი გეყოლებიო (ხუბუა 1937: 43).

ქართული სამონადირეო ეპოსი იცნობს ძაღლებს, რომლებიც რჩეულ მონადირეებს ჰყავთ, ხშირად მათ ორბის ბუდეებში პოულობენ, ეს ძაღლები ღვთაების რჩეულ მონადირეთა ხვედრია. მეგრულში ასეთ ფინია ძაღლს სახელად „მათიკოჩი“ (დანელია... 1991: 24) ჰქვია, ამ სიტყვის ქართული შესატყვისი, როგორც საკუთარი სახელი, იგივე „მათიკოჩია“ დასახელებული, თუმცა სიტყვა-სიტყვით მათიკოჩი=მეც კაცის, ან მე იმ კაცის მნიშვნელობის კომპოზიტია. ამით ნანნილიანი ძაღლების ბუნება თვით სახელშია მოთავსებული. თვით ნადირობას უცნაური შესატყვისი გამოხატავს მეგრულში: „ხელმწიფის შვილს მაჯინობა ნოოროფუე ძალამი=ხელმწიფის შვილს თვალსიერი ყვარებია“ (დანელია... 1991: 27). პარალელურად გვხვდება ჯინუა=ნადირობა (დანელია... 1991: 40). ეს ერთგვარი ინიციაციანა, ნადირობა თავისთავად საკრალურია, მას პოემა „ვეფხისტყაოსანიც“ იცნობს როგორც ერთგვარი ახალი სინამდვილის აღმოჩენის დასაბამს: ნადირობისას იპოვეს უცხო მოყმე ავთანდილი ნადირობისას გაეპარა თავის მეომრებს მოყმის საქებნელად რომ მიდიოდა ნადირობისას ხდება ხატაელი ძმებისაგან მოყმის შესახებ ამბის გაგება ნადირობისას დაინახა პირველად ფრიდონმა ტყვე ნესტანი და ისევ ნადირობისას აუნყა, სრულიად შემთხვევით, ტარიელს ამის შესახებ.

საინტერესოა ცალკეული მეგრული სიტყვების პოლისემანტიკური მნიშვნელობა. სიტყვა „კინო-ხონი“ ერთგან ამასობაშის გულისხმობს, ხოლო სხვაგან - ანმომდე, აქამდე მომხდარის მნიშვნელობითაა ნახმარი „კინოხ დიდას სქუაქ ქუმშურთუ=ამასობაში დედას მუცელი ეძრა“ ((დანელია... 1991: 39) და მეორეგან „ქიჩინუ მუ ამბექ იუუ მუში კინოხონი=მაშინვე მიხვდა, რაც მოხდა მის არყოფნისას (მის უკან) (დანელია... 1991: 40).

საგულისხმო ფრაზეოლოგიური გამოთქმაა, ქართულისთვის კარგად ცნობილი, სიხარულით ცას ენია, მისი ფარდი გამოთქმაა მეგრულში: „ხიოლით დიხაშა კუჩხი ვაუდგუდუ=სიხარულით მინაზე ფეხი არ ედგა“ (დანელია, ცანავა, 1991, 44) ანუ ცას ენია.

მეგრულ ზღაპარში „და დო ჯიმაშ არიკი=და და ძმის ზღაპარი“ (დანელია... 1991: 92) მთქმელი დაზე გვეუბნება რომ „დაში სახელი ვაუჩქუ არიკის=დის სახელი არ იცის ზღაპარმა“ ხოლო ძმას ლევანი ერქვა. სავარაუდოდ, მეგრული ზღაპრები ნაკლებად იცნობენ ქალის სახელებს, მუჰამბარი სიკვდილის წინ იბარებს, თუ ასული ეყოლება, რაც უნდათ დაარქვან, თუ - ვაჟი, მისი სახელი გაცხადებულია, მას მუჰამბი უნდა დაერქვას (დანელია... 1991: 106). ზემოხსენებულ ზღაპარში არა მხოლოდ კონკრეტულ ზღაპარზეა საუბარი, არამედ საერთოდ ზღაპრებზე, რომლებშიც მართლაც იშვიათად თუ მოხდება სახელის მოხსენიება. უმეტესად სახელი, რომელსაც ზღაპრის გმირები ატარებენ, პირობითია: ომბოლია=ობლობაში გაზრდილი ბიჭია, სანატრია=სანატრელი, სიბერეში

მეფემ ითხოვა, მისთვის ემცნოთ ქვეყნად „არძომ უგვანილაში, ირფელიმ უსქვამაში დო ირფელიმი უმარჯვამი მუ რენ ქომინითია! = ყველაზე გაუმადლარი (უმსუქნესი), ყველაზე ულამაზესი და ყველაფერზე მარჯვე რა არის, მითხარიო“ (ხუბუა 1937: 220). ამის ანალოგიურია მეგრული ზღაპარი „ნძალიერიმ უმოსი ნძალიერიმ არიკი = ძლიერზე ძლიერის ზღაპარი“ (ხუბუა 1937: 261), სადაც ლეონის მიერ მოვლილი ქვეყნების მსგავსია დიდზე დიდი და მჯობნის მჯობნი ხალხი.

ნატვრით შექმნილი შვილია. არის ცალკეული გამოწკვლილი, როდესაც ზრპარის გმირი თავგადასავლების წინ დედას მიმართავს: „ჰე, დედავა - ასე სახელი ქიგმოდვია, - ტარიელია! =ჰე, დედად, ახლა სახელი დამარქვიო, - ტარიელიო!“ (ხუბუა 1937: 301) სახელის დაერქვა და შვილს საოცარი ძალა მიეცა და სანადიროდ წავიდა.

სასუფეველი სულეთად იწოდება, სულის მხარე, სადაც სიკვდილის შემდეგ ადამიანის სული დამკვიდრდება, ამის საპირისპიროდ მეგრულ ზღაპარში „სუმი ჯიმა კოჩიმ არიკი“ „სამი ძმა კაცის ზღაპარი“, წუთისოფელს ადამიანის ხორციელი ცხოვრების ადგილი ანუ სახორციელე ჰქვია (ხუბუა 1937: 111), ხოლო ადამიანის მოდგმას „კოჩიმ არსი=კაცის არსი“, მეგრულ ზღაპარში არწივი გიორგის აძლევს პირობას, თუ არ მოკლავს კაცის არსს არ შეეხება (ხუბუა 1937: 152).

მეგრული ზღაპრის ერთ-ერთ თავისებურებად უნდა გამოიკვეთოს ზღაპარი „გატყურია“, რომელსაც აქვს ქართული ზღაპრისთვის უჩვეულო დასასრულის ფორმულა, ეს არის ენიგმატური დასასრული: „ღუმა თექ ვორდია, ამდლა ამარ ვორექია; ზღვაშა ვებდენი ტკიბირით წყარი ვა მიბლენი, სათითის ღუმუ ვენუაკეთენი, ლიფშიმ ყურნით ვემწუოზუნენი, ბირცხათ ვა დუოგენი თეიშაბ დუსუ ვემკორჭვებუდას = წუხელი იქ ვიყავი, დღეს აგერ ვარ, სანამ ზღვაზე არ წავალ, საცრით წყალს არ მოვიტან, სათითეში ღომი არ ჩავამზადო, ნემსის ყუნწით არ ჩავზილო, ფრჩხილით არ ამოვიღო, მანამ თავი არ აგტკივებოდეთ“ (ხუბუა 1937: 195).

ქართული ლიტერატურული მემკვიდრეობა დიდადაა დავალებული ხალხური სიტყვიერი ნიმუშებით, ამ მხრივ არც ისე მდიდარი აქვს ქართული სასაულიერო ჟანრის მწერლობა, მაგრამ ამას ვერ ვიტყვით სულხან-საბა ორბელიანის შემოქმედებაზე, რომელმაც თავისი იგავების კრებული ხალხური აზროვნებისთვის დამახასიათებელი ნიმუშებით აავსო. იგავების კრებულში ხშირია ზღაპრული სიუჟეტები, მეფე და მისი ვეზირების შესახებ არაერთი თხრობა გადმოუცია: იგავი „უტკბესი და უმწარესი“ გადმოგვცემს ხალხური სიტყვიერი ნიმუშების მსგავს სიუჟეტებს. ამის თვალსაჩინო მაგალითია მეგრული ზღაპრის „ჟირი ჯიმა-კოჩიმ არიკი“, რომელშიც

ქართულ ზღაპრებში არაერთი შემთხვევაა, როდესაც ხთონური არსებები ადამიანთა სუნს გრძნობენ, დევებს კაცის სუნი სცემთ, თუმცა მეგრულ ზღაპრებში ხშირად ჩვენაცვლება გამოთქმა: ქირსიანემ სური ითხანსია = ქრისტიანის სუნი არისო (ხუბუა 1937: 232).

ილია ჭავჭავაძეს მოთხრობაში „სარჩობელზაედ“ აქვს ნახმარი შესიტყვება „რაც უნდა იყოს, ღვთის სული ადამიანია“, ამ ფრაზას ამბობს პეტრე, როცა ნახავს, როგორ აჰყავთ სახრჩობელაზე ყმანვილი. ამის მსგავსია მეგრულში არსებული გამოთქმა: „მუდგა თინა ვარდას კოჩიმ შური რე=რაც არ უნდა იყოს, კაცის სულია“ (ბ.მ.), რითაც ხდება ხაზგასმა, რომ ადამიანი სწორედ ღვთისგან მის მსგავსად ჯერ გონისმიერი სულით არის რჩეული და მერე ხორციით.

ქართული ზღაპრებისთვის ცნობილია, როგორ აძლევს უშილო ქალებს ან მათ ქმრებს ვაშლს ვინმე უცხო დედაკაცი ან წყალი მოიტანს და შემდეგ ამ ვაშლს ვინც შეჭამს მას ყველას შვილი მიეცემათ. მეგრულ ზღაპარში კი ვაშლი ციდან ვარდება: ცაშე, უმქურს მოლურთუმ = ციდან ვაშლი წამოსულა (ხუბუა 1937: 238).

რჯულის საკითხები ჩვენი განხილვის სფეროდ რეც ყოფილა (მოსია 2008'1), აქ მოვიყვან სამაგალითოდ მეგრულ მასალაში დაცულ ცნობას რჯულზე: რჯული ჯიშსაც გამოხატავს: ათენავა ჯგირი ცხენიმ რჯულიენია - ეს კარგი ცხენის რჯულიაო, ჯიშიაო (ხუბუა 1937: 249).

საინტერესოა თვალის მაგიური თვისება მეგრულში. ცხენოდ არაბის შეხედვაზე ადამიანები ბერდებიან, მაგრამ მან ვერ ავნო ზღაპრის გმირს იმიტომ, რომ მისი თვალები განსხვავებული რისხვის მატარებელია: „თოლი აფ თი ჯგუა ჟღამიანი, თოლი უღ მანგარი = თვალი აქვს ისეთი ჟინიანი, თვალი აქვს მაგარი“ (ხუბუა 1937: 251).

ეს მხოლოდ ცალკეული მაგალითებია თემის გარშემო. მიგვაჩნია, რომ მსგავსი კუთხით მეგრული ზღაპრის სახისმეტყველებითი ასპექტების შესწავლა, მთელ რიგ საკითხებზე ახალ წარმოდგენებს შეგვიქმნის, რაც კიდევ ერთი წინაპირობა იქნება საერთო ქართველური მითოსური აზროვნების შესავსებად.

ახალი თეატრი და აქოტურთოვანებული მაყურებელი

2014 წლის სექტემბერ-ოქტომბერში, თბილისში ნამდვილი თეატრალური შემოდგომა იყო.

დამეთანხმებით, ძალიან სასიამოვნოა, როდესაც თეატრალურ ფესტივალში მონაწილეობას იღებს სრულიად ახალი თეატრი, ახალი დასი, ახალი სახეები.

ფესტივალზე მონვეული იყვნენ, როგორც ქართველი, ასევე უცხოელი თეატრმცოდნეები. ხალხმა, შემოქმედებითმა ჯგუფმა ნამდვილად მიიპყრო მათი ყურადღება, რასაც მონაწილეობა მათ მიერ გაკეთებული კომენტარები და წერილები.

თანამედროვე ქორეოგრაფიის თეატრის დასი შეიქმნა 2013 წელს, სადაც გაერთიანებული არიან, როგორც პროფესიონალი მსახიობები და მოცეკვავეები, ასევე ს.ზაქარიაძის სახელობის ტრადიციული და თანამედროვე ხელოვნების კოლეჯის და შ. რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს უნივერსიტეტის სტუდენტები.

თეატრის პირველი ნამუშევარი იყო უილიამ შექსპირის პიესის „რომეო და ჯულიეტა“-ს მოტივებზე შექმნილი ერთ მოქმედებიანი დრამა „სიყვარულისთვის“. სპექტაკლის პრემიერა 2013 წლის 24-27 ოქტომბერს მუსიკისა და დრამის თეატრში შედგა.

ეს იყო მოტივაცია, რომ შექმნილიყო დამოუკიდებელი თეატრალური დასი, რომელიც გააგრძელებდა ამ მიმართულებით მუშაობას.

უკვე თანამედროვე ქორეოგრაფიული თეატრის

ამპლუაში შეიქმნა ახალი სპექტაკლი „გრავიტაცია“, სპექტაკლის პრემიერა და პრეზენტაცია გაიმართა 2014 წლის ივნისში, მუსიკისა და დრამის თეატრში.

„გრავიტაცია“ ახალგაზრდა შემოქმედთა გუნდის ნამუშევარია. რეჟისორი და ქორეოგრაფი თიკო ქოიავა, მუსიკა — ალექსანდრე ლორთქიფანიძე, ხოლო სტენოგრაფია და კოსტიუმების მხატვრობა ეკუთვნის ლევან კვარაცხელიას.

სპექტაკლზე იმუშავა 13-მა მსახიობ-მოცეკვავემ, რომელთა დაუღალავმა შრომამ და გუნდურობამ დაიმსახურა დიდი მონონება და სიმპათია.

დამეთანხმებით, თეატრს, რომელსაც მხოლოდ ერთი წლის ისტორია აქვს, თანადგომა და მეგობრობა სჭირდება. ჩვენ ეს ვიგრძენით. მადლობა ყველას. მაყურებელს, მეგობრებს, მსახიობებს, მუსიკისა და დრამის თეატრს, უბრალოდ, სიყვარულით ვიტყვი, მადლობა, დოი, მადლობა ლიკა, მადლობა შერი (ბ. დათო დოიაშვილი, ქ. ლიკა დგებუაძე. ქ. თინათინ შერაზადაშვილი).

გვგებები დიდა, ნინ სხვადასხვა ფესტივალები გველის. ვინცებთ ახალ სპექტაკლებზე მუშაობას. თუ რა სპექტაკლი — ეს ჯერ საიდუმლოა. თეატრის შემოქმედებით ჯგუფს ბევრი საინტერესო ნიგნი აქვს, სპექტაკლის ნოვაციური გადაწყვეტის მიზნით.

თანამედროვე ქორეოგრაფიის თეატრმა გახსნა სკოლა, სადაც სხვადასხვა ასაკის ახალგაზრდები დაეუფლებიან თანამედროვე ქორეოგრაფიის სხვადასხვა მიმდინარეობას. სკოლის საუკეთესო მოსწავლეები იქნებიან თეატრალური დასის პოტენციური მოცეკვავე მსახიობები.

მსგავსი შემოქმედებითი პროცესი ხელს შეუწყობს თანამედროვე თეატრის განვითარებას და ხელოვნების ამ დარგის პოპულარიზაციას.

ნინო კახიანი
თეატრის პიარ-მენეჯერი

ჩვენი თეატრის მისამართი:
 თბილისი ჯავახიშვილის 88
 ტელ: (+995 599) 99 70 27
 E-mail modernchore@gmail.com

რუბრიკა „ფახურთი და ფახურთელაბი“ გაბაცნობთ იმ მებრძოლ ფახურთელაბის, მწვრთნელაბისა და მსაჯავის სპორტულ ბიოგრაფიულ მონაცემებს, რომლებმაც სპორტის დამსახურებული ოსტატის წოდება ფახურთში მიღწეული წარმატებასათვის მიიღეს, არიან სპორტის დამსახურებული მწვრთნელის ტიტულის მფლობელები. ფახურთელაბი, რომლებიც სამჯარ და მეტჯარ იყვნენ შეყვანილი 33 საუკეთესო ფახურთელთა შორის, ფახურთელაბი, რომლებმაც უმაღლეს ლიგაში ჩაატარეს 300 და მეტი მატჩი, გაიტანეს 100 და მეტი გოლი, ცალკეული ჩემპიონატების საუკეთესო სწავლავები, ფახურთელაბი, რომლებმაც 1975, 1981, 1986 წლებში იტალიაში ევროპის ქვეყნების თასების მფლობელთა თასის ფინალში; ფახურთელაბი, რომლებმაც 1975 წელს სუპერთასი მოიპოვეს; საერთაშორისო კატეგორიის მსაჯავი. კატალოგში შესული ყველა მონაცემი აღებულია 1990 წლის პირველი იანვრისთვის.

ამჯერად, თქვენს ყურადღებას შევაჩერებთ იმ ბრწყინვალე მატჩზე, რომელიც 50 წლის წინ 1964 წლის 18 ნოემბერს ჩატარდა. თბილისის „დინამო“ ტაშკენტში, მოსკოვის „ტორპედოს“ დაუპირისპირდა და 4:1 გაიმარჯვა. საქართველოსთვის ეს დიდი გამარჯვება იყო და ჩვენმა ქვეყანამ ღირსეულად იზეიმა კიდევც.

ეს არის „ოქროს ბიჭების“ თაობა, რომელიც გამოირჩევა და დღემდე სანატრელია თავისი ნაპერწკლოვანი ტემპერამენტით, ლამაზი, სანახაობრივი კომბინაციებით, ბურთის მსუბუქად, თავისუფლად ფლობის უნარით.

1964 წლის სეზონში თბილისის დინამოელებს ეკუთვნით თავისებური რეკორდი: მათ არც ერთ გუნდს არ დაუთმეს ორ-ორი ორთაბრძოლიდან შესაძლებლობის 50 პროცენტზე მეტი, ე.ი. ორ ქულაზე მეტი. აი, როგორი შეფარდებაა ამ თვასაზრისით მეტოქეებთან: „სპარტაკი“, „ნეფტიანიკი“, „შინიკი“ და როსტოვის არმიები იძულებულნი გახდნენ ჩვენთვის დაეთმოთ მთელი ოთხი ქულა; „ზენიტმა“, „ვილგამ“, კიევისა და მინსკის დინამოელებმა, მოსკოვისა და ქუთაისის ტორპედოელებმა ჩემპიონებს „მოსტაცეს“ თითო-თითო ქულა; მოსკოვის „დინამომ“ ცსკა-მ, „შახტიორებმა“, „მოლდოვამ“, „კაირატმა“ და „კრიალა სოვეტოვმა“ კი შეძლეს ორ-ორი ქულის

ჩამორთმევა.

1964 წლის საფეხბურთო ჩემპიონატში თბილისის „დინამოს“ ღირსებას იცავდა 18 ფეხბურთელი: ს: მეტრეველმა და გ. სიჭინავამ მონაწილეობა მიიღეს ყველა 33 მატჩში. ერთი თამაშით ნაკლები ჩაატარეს ვ. ბარქაიამ, ჯ. ზენკლიშვილმა და გ. ცხოვრებოვმა. შ. იამანიძემ და ბ. სიჭინავამ ითამაშეს 30-30 მატჩი, მ. მესხმა და ი. დათუნაშვილმა – 24-24, ს. კოტრიკაძემ – 23, გ. პეტრიაშვილმა – 21, ა. აფშევამ – 18, ვ. რეხვიამ – 13, ნ. ლეჟავამ – 10, მ. ხურცილავამ – 8, ე. ხურცილავამ – 8, ე. ხუციშვილმა – 5, ზ. კალოევმა და ნ. მაისურაძემ – თითო.

თბილისის დინამოელები და მოსკოვის ტორპედოელები საბჭოთა კავშირის ჩემპიონატებში (დამატებითი მატჩის ჩათვლით) ერთმანეთს შეხვდნენ 45-ჯერ, 23 თამაშში გამარჯვება წილად ხვდათ თბილისელებს, 13-ში მოსკოველებს, ხოლო 9-ში აღინიშნა ფრე. ბურთების სხვაობაა 94-77 „დინამოს“ სასარგებლოდ.

საბჭოთა კავშირის 1964 წლის პირველობაში თბილისის დინამოელები მოსკოვის გუნდებს შეხვდნენ რვაჯერ და მიაღწიეს საუკეთესო შედეგს „ა“ კლასის პირველი ჯგუფის ყველა კოლექტივის შორის. თბილისელებმა 16 შესაძლებლობიდან 11 ქულა დააგროვეს. მათ მოიპოვეს ხუთი გამარჯვება, ორჯერ დამარცხდნენ, ხოლო ერთი

მატჩი ფრედ დაამთავრეს. ბურთების სხვაობაა 13-10 თბილისელთა სასარგებლოდ. აქ არ შედის ტაშკენტის მატჩის შედეგი. ამ სეზონში თბილისელებმა ორჯერ გაიტანეს ბურთი თამაშის უკანასკნელ წუთზე. ეს მოახერხეს პირველი წრის მატჩებში „სპარტაკთან (ბ. სიჭინავამ) და „კაირატთან“ (მ. მესხმა) შეხვედრებში. ყოველივე

ამან „დინამოს“ ბალანსს შემატა ორი „ზედმეტი“ ქულა.

მხოლოდ პირველმა ორმა პრიზიორმა მოახერხა ამ სეზონში ზედიზედ ექვსი გამარჯვება მოეპოვებინა. სამ თვეზე მეტხანს — **11 აგვისტოდან 18 ნოემბერამდე** იბრძოდნენ თბილისელები დაუმარცხებლად. ამ პერიოდში მათ ითამაშეს 14 მატჩი.

ოქროს მატჩი

1964 წელი. ტაშკენტი, 18 ნოემბერი
მოსკოვის „ტორპედო“ - თბილისის „დინამო“

ბიჭები, რომლებმაც ვამარჯვებთ ვამოსტედეს

მინაილ მისხი
სლავა მატრაველი
ვლადიმერ ბარაჩია
ილია დათუნაშვილი
შოთა იამანიძე
გორის სიჭინავა
გურამ ცხომკობოვი
ჯემალ ზაინალიშვილი
ვახტანგ რახვიაშვილი
გიორგი სიჭინავა
სარგო კოტრიკაძე

ბარაჩია ვლადიმერი ალექსანდრეს ძე. 1937 წ.სო. თავდამსხმელი.

1957—1967 წლებში გამოდიოდა თბილისის „დინამოში“. ჩაატარა უმაღლესი ლიგის 226 მატჩი, გაიტანა 67 გოლი.

სსრკ პირველ ნაკრებში ჩაატარა 2 მატჩი (1965წ.), გაიტანა 2 გოლი. 1966 წლის მსოფლიო ჩემპიონატის შესარჩევი მატჩის მონაწილე.

1964 წელს მოიპოვა სსრკ ჩემპიონატის ოქროს მედალი. ბრინჯაოს მედლებს დაეუფლა 1959 და 1962 წლებში.

33 საუკეთესო ფეხბურთელის კლასიფიკაციაში 1964 წელს დაასახელეს მეორე ნომრად.

თბილისის „დინამოს“ ყველა დროის ერთ-ერთი უძლიერესი თავდამსხმელი.

სიჭინავა გორის შალვას ძე. 1935 წ.სო. მცველი 1958—1967 წლებში თამაშობდა თბილისის „დინამოში“, სადაც უმაღლესი ლიგის 241 მატჩი ჩაატარა, გაიტანა 6 გოლი.

1964 წლის სსრ კავშირის ჩემპიონის ოქროს

მედლის მფლობელი. 1962, 1967 წლებში მოიპოვა ბრინჯაოს მედლები.

1964 წელს შეყვანილ იქნა 33 საუკეთესო ფეხბურთელის სიაში.(მეორე ნომრად).

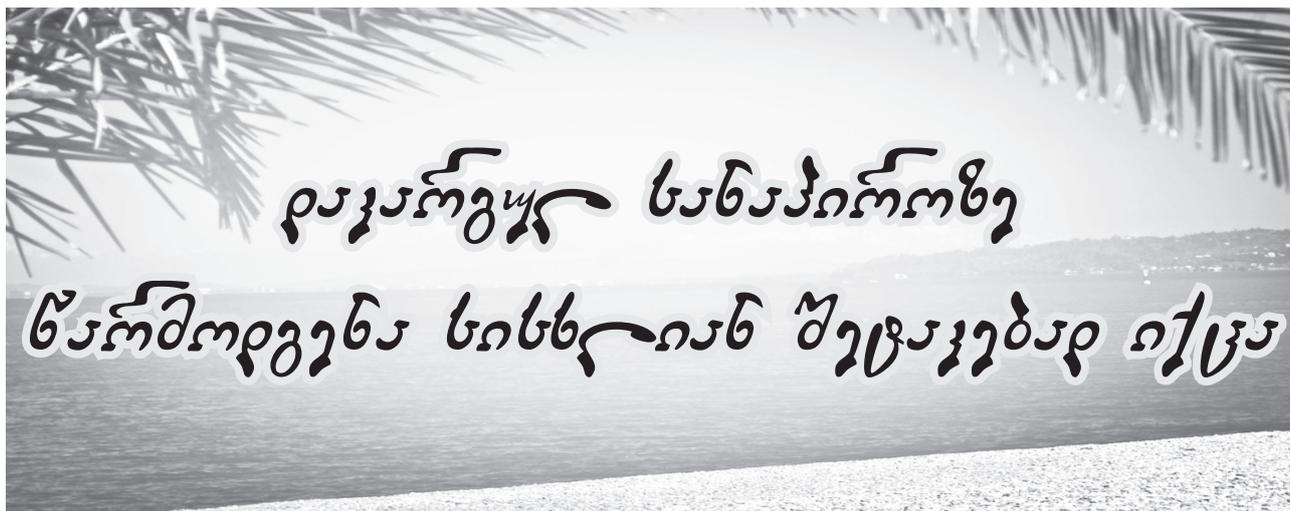
სიჭინავა გიორგი ვლადიმერის ძე. 1944 წ. სკსო. ნახევარმცველი. 1960—1969 წლებში გამოდიოდა თბილისის „დინამოში“. უმაღლეს ლიგაში ჩატარებული აქვს 163 მატჩი, გაიტანა 8 გოლი.

სსრ კავშირის პირველ ნაკრებში ჩაატარა 8 მატჩი (1964—1966 წლები), 1966 წლის მსოფლიო ჩემპიონატის მონაწილე.

1964 წლის სსრ კავშირის ჩემპიონის ოქროს მედლის მფლობელი. 1962, 1967 წლებში მოიპოვა ბრინჯაოს მედლები.

33 საუკეთესო ფეხბურთელის სიაში დასახელებული იყო 4-ჯერ: 1964 (მეორე ნომრად), 1961, 1962, 1966 (მესამე ნომრად) წლებში.

თბილისის „დინამოს“ ისტორიაში ერთ-ერთი უძლიერესი ნახევარმცველი.

ოჩამჩირაში სცენისმოყვარეთა პატარა ჯგუფი სპექტაკლს ღვაძდა. თეატრალურ ხელოვნებაში გაუთვითცნობიარებალი მათგან ერთ-ერთი დაახლოებით ადვინებად თვალს, როგორ ამოიღო დაგაჩა მსახიობმა ქუციანიძემ და დაუმიზნა მსახიობ კარალიფას. თოფა გაისროლა.

კარალიფა დავარდა. მსახიობი ქუციანიძე კარალიფას თავზე გამარჯვებული ღიმილით დაიხარა... ერთხანს ასე იდგა, მერე კი, დაბნეულმა, დამბაჩას ხელი უშვა, მხრებში გაიმართა და კულისებს უმწეოდ გახედა. სიჩუმეში იარაღის ძირს დაცემის ხმა გასროლის დაგვიანებული ექოსავით გაისმა. კულისებიდან არ ჩანდა, პირველი რიგის მათგანებელმა კი სცენაზე სისხლის ლაქა კარგად დაინახა.

დამბაჩა დატენილი აღმოჩნდა. სპექტაკლის წინ იარაღში ტყვია ჩაუდიათ! მაგრამ ვის აძლევდა ხელს კარალიფას სიკვდილი?!

ვიღაცას, იქვე დარბაზში, მამინვე გაახსენდა, რომ ქუციანიძეები და კარალიფები ოდესღაც მოსისხლე მტრები იყვნენ. იქნებ ქუციანიძემ ძველი დაბრუნება გადაწყვიტა? ერთმა დაუფიქრებელმა რაღაცა წამოისროლა, მეორე შეეპასუხა, მესამემ ხანჯალზე წაივლო ხელი და ისევ გაისმა გასროლა: ერთი, მეორე, მესამე. რას იფიქრებდნენ უწყინარი საქმის მოთავეები, რომ მათი წარმოდგენა სისხლიან შეტაკებად გადაიქცეოდა... ოჩამჩირელები დიდხანს ეძებდნენ მიზეზს ამ აბსურდული ტრაგედიისა.

— ვერა და ვერ მიაკვლიეს. ვინ დარჩა მოგებული? არც დაღუპული კარალიფას ნათესავები, არც სიმშვიდე დაკარგული ქუციანიძეები. სისხლიანმა სპექტაკლმა ერთხანს შეწყვიტა ოჩამჩირეში მოყვარულთა დასის საქმიანობა, ასე რომ, მოგება მან ნახა, ვისაც ეს ახალმოდური გატაცება „თეატრით“ მაინცდამაინც თვალში არ მოსდიოდა. ხელისუფლება ლიბერალურად განწყობილ ახალგაზრდათა ნებისმიერი მიზეზით გაერთიანებაში საფრთხეს ხედავდა.

ყველაზე ადრეული ცნობა აფხაზეთში სცენისმოყვარეთა მიერ ქართული სპექტაკლის

გამართვისა გაზეთ „ივერიის“ 1885 წლის 17 იანვრის ნომერშია მოცემული. ინფორმაცია მწირია, მხოლოდ იმას გვატყობინებენ, რომ „84-ის დეკემბერსა და 85-ის იანვარში ოჩამჩირეში გამართულა 2 წარმოდგენა“. შემდეგ კი ცნობა უკვე სოხუმში გამართული წარმოდგენის შესახებ გვატყობინებს. იგივე გაზეთიდან ვიგებთ, რომ 1889 წლის 12 აპრილს სოხუმში შევიდა აწყურელის მიერ ფრანგულიდან გადმოქართულებული ერთმოქმედებიანი ვოდევილის — „მშვირების“ ჩვენება. მეცხრამეტე საუკუნის მინურულს მკვიდრი მოსახლეობისგან დაცლილ აფხაზეთის სანაპიროზე რა ენაზე არ საუბრობდნენ: ბულგარულად, ესტონურად, ბერძნულად, ყველაზე ხშირად კი ახალმოსახლენი და ადგილობრივი თავადები ერთმანეთს სათქმელს მაინც დამტვრეული რუსულით აგებინებდნენ. აფხაზურსა და ქართულს თითქოს ერიდებოდნენ კიდევ, ისევე, როგორც ახლები და გადაშენებული მუხაჯირების ხსენებას. ალბათ ამიტომ წერდა გოცბეგოვი ადგილობრივი გაზეთის კორესპონდენტი, ქართულ ენაზე შედგენილი აფიშის დანახვაზე – სად სოხუმი და სად ქართული წარმოდგენაო. ვითომ საუბარი რომელიღაც აფრიკულ დიალექტზე ყოფილიყო. **ის დრო იდგა, როცა ილია ჭავჭავაძე ჩიოდა, რა უნდა ელაპარაკო ქართველს, რომელიც მამა-პაპის მამულში, სოფელში დაბრუნებული გაოცებული კითხულობს – კეს კე ლა პანტაო. რა გასაკვირია, რომ პანტის სახელი**

დავინყებოდით?... სკოლა, ეკლესია, საზოგადოება

— ქართული სიტყვის გამოდევნას ყველგან ცდილობდნენ. ერთადერთი, სადაც სათქმელს მშობლიურ ენაზე იტყოდი, თეატრი იყო. ამიტომ ქართული ინტელიგენცია დიდ დროს და ყურადღებას უთმობდა, ერთი შეხედვით, ისეთ მსუბუქსა და თავშესაქცევ საქმეს, როგორც იყო სცენისმოყვარეთა წარმოდგენები. ეს წარმოდგენები ძირითადად საქველმოქმედო ხასიათისა გახლდათ – შემოსული თანხა ხალხის სწავლა-განათლებას ხმარდებოდა. ყოველივე ამის მნიშვნელობას კი ხელისუფალნიც გრძობდნენ და ხელის შეშლას ყველა ხერხით ცდილობდნენ. დაჭირდებოდით, ძველი თაობის ტრადიციებს მოიშველიებდნენ – აქაოდა თეატრი ახალგაზრდობას რყენისო, დაჭირდებოდით და სოხუმის რუსულენოვანი მოხელეების პროვინციალიზმით ისარგებლებდნენ – ქართული თეატრი, თორემ ეგეც იტალიური ოპერა არ იყოსო... ფულის ფლანგვაა, სხვა არაფერიო.

„ნუთუ ფული გადასაყრელი გაქვთ, ხომ გნებავთ ამ წარმოდგენას დაესწროთ?! ჩვენ რა თბილისში რომ სასწავლებელი იმართება და მერე ვისთვის, ქართველებისათვის?... სჯობს, მერნმუნეთ, ეგ ფული შეინახეთ და აი, ექვს ამ თვეს წარმოდგენას მართავს ლარიბ-ლატაკი ავადმყოფი ქალი, რომელსაც ეს ოთხი წელიწადია ინახავს სოხუმი და მაშინ წაბრძანდით. სამადლო საქმეც არის და წარმოდგენაც უკეთესი იქნება?!“ – ასე აღწერს გაზეთ „ივერიის“ ერთ-ერთ ნომერში კორესპონდენტი, თუ როგორ ცდილობდნენ მავანნი სოხუმში ქართული წარმოდგენის ჩაშლას. წარმოდგენისა, რომელიც თბილისში ქალთა ქართული სასწავლებლის დასახმარებლად აფხაზ თავად შერვაშიძის მეუღლის – მარიამის მიერ იყო ორგანიზებული.

ისევე გაზეთ „ივერიის“ კორესპონდენტს მოეუხსინოთ, რომელიც ქართველ თეატრალთა მდგომარეობას აგვიწერს: „ჩვენ სცენარისმოყვარეებს არავინ შველით, არა ჰყავთ არც რეჟისორი, არც სცენარისტი, თვითონვე ჰყიდებიან ბილეთებს, დგებიან კარებში, უჩვენებენ ხალხს ალაგს, შოულობენ რეკვიზიტს, ხშირად სკამებსაც. ამის გამო, წარმოდგენის დღეს, მთელი დღე უჭმელ-უსმელნი დარბიან და რასაკვირველია ძალაზე დაქანცულნი გამოდიან სცენაზე“.

მიუხედავად ბევრი ამგვარი წვრილმანი თუ დიდი წინააღმდეგობისა, საქმე წინ მიიწევდა. 1895 წლის შემოდგომაზე აფხაზეთში ქართული სცენისმოყვარეთა ამხანაგობა შეიქმნა. ფინანსური სირთულეების გამო, უწყვეტი თეატრალური სეზონების ჩატარება არ ხერხდებოდა. სამაგიეროდ დაიხვეწა რეპერტუარი, რომელსაც ხშირად საყვე-დურობდნენ პრიმიტიულობას და რომელიც უფრო მწვავე და აქტუალური გახდა. ინტრიგებზე აგებული ფრანგული ვოდევილები ღრმა თემებმა შეცვალა.

ილია ჭავჭავაძის „დედა და შვილი“, ალექსანდრე ყაზბეგის „დილა ქონილის შემდეგ“ და „არსენა“, ცოცხალი სურათები გრიგოლ ორბელიანის „სადღეგრძელოდან“, ლევ ტოლსტოის „აღდგომა“, და ა.შ.

გახშირდა იმ დროის გამოჩენილ თეატრალურ მოღვაწეთა გასტროლები: ნატო გაბუნია და მაკო საფაროვა, ვასო აბაშიძე და ლადო მესხიშვილი – მათ აფხაზური არისტოკრატია ინვევედა და მასპინძლობდა. აფხაზ თავადთა უმეტესობას ცოლად ქართველი ქალი ჰყავდა. მარიამ, ტერუზია, გაიანე და ალათი შერვაშიძეები, მარიამ დადიანი ანჩაბაძისა სხვადასხვა წლებში დიდი მონდომებით მეურვეობდნენ თეატრის განვითარების საქმეს. აფხაზურ-ქართული მეგობრობა მაშინ საარაკოდ და სამაგალითოდ მიიჩნეოდა. შემთხვევითი არ არის, რომ სწორედ აფხაზი, გიორგი შერვაშიძე დაიქენა მიხაი ზიჩმა „ვეფხისტყაოსნის“ ილუსტრირებისას ავთანდილის პროტოტიპად.

1963 წელს ილიას სოხუმში ჩასვლას ქუთაისიდან მესხიშვილის დასის გასტროლები დაემთხვა. წარმოდგენის შემდეგ, შერვაშიძეთა ბაღში გაშლილ დიდ მაგიდასთან, იმ დროის საუკეთესო მოღვაწეებმა მოიყარეს თავი. თეატრალების სადღეგრძელო რომ შეისვა, დიდი ხნის წინ დაღუპული კარალიფაც გაიხსენეს. დამბაჩაში ჩადებულ ტყვიაზე ჩამოვარდა საუბარი. ვილაცამ ვარაუდი გამოთქვა, ხმადაბლა – იქნებ, ასე მოხერხებულად ეს ყველაფერი პოლიციის ჯაშუშმა მოაწყოო. მაგრამ მალევე შეაცვლევინეს საუბრის საგანი.

ბევრი არაფერი ამორებს იმ მშვენიერ საღამოს დღევანდლობასთან – სულ რაღაც საუკუნე, რამდენიმე საბედისწერო გასროლა, რომელმაც აფხაზთათვის სიტყვა „ქართველი“ მტრის სინონიმად აქცია.

კლაივისა და სახაროს სიყვარული

ვიდრე გივი სიხარულიდის ლექსებსა და ნოველებზე ვისაუბრებდეთ, ხამს ახლოს გაცნობა მისი პიროვნებისა ბიოგრაფიული ესკიზების მოშველიებით. ამჟამად სიბრძნის ასაკშია, სამი შვილით და ოთხი შვილიშვილით დახუნძლული და ამაღლებული, „თბილისური ჯიგრიტ გაბრწყინებული“, „თბილისზე სიყვარულით გაგიჟებული“. დადის ამქვეყნად „სკიდან ფიჭად ამოღებული სიტკობ“, „მტკვარს დაირად დაკიდებული მთვარე“, „თბილისის ქუჩებში გაზრდილი და გაღაღებული“, „თბილისის ქალაქს დაბადებული დარდიმანდი“, თბილისზე „ფიქრით გზააბნეული აშული“, „ამ ქალაქის ფიგარო“.

მხატვრული თხზულებების წერა 45 წლის ასაკში დაიწყო. ეს ისე არ გაიგოთ, თითქოს მანამდე თბილისის უბნებში ძველები იქცევიდა, სუფრიდან სუფრამდის თამადაობით იქცევიდა თავს. თუმცა არც ამის უთქმელობა ეგების, რომ სიყვარულიდანვე „ძირითადად ქუჩას გახლდათ ნაზიარები და თანატოლებში საქმის გარჩევითაც ლიდერობდა, სწავლა და წიგნის კითხვა თითქოსდა სათაკილო საქმედ მიაჩნდა“ (ნ. ცინცაძე). ბავშვობიდან გატაცებული იყო სპორტით, ცეკვით. ლეგენდარული ნინო რამიშვილის და ილიკო სუხიშვილის სახელმწიფო აკადემიური ანსამბლის სოლისტობას 16 წლის ასაკიდან ეზიარა. დამთავრებული აქვს ყოფილი საბჭოთა კავშირის ხალხთა ცეკვების უნივერსიტეტი. როგორც გივი სიხარულიძეზე წერენ: არ არსებობს მსოფლიოს რომელიმე ცეკვა, რომელსაც ერთნაირი მოხდენილობით არ ცეკვავდეს. მთელი 20 წლის მანძილზე იყო სახელმწიფო სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლის „თბილისის“ მთავარი ბალეტმეისტერი და სამხატვრო ხელმძღვანელი.

გივი სიხარულიძე, ამასთანავე, საოცრად სპორტული პიროვნება გახლავთ. თავი გამოიჩინა ჩოგბურთში, ტანვარჯიშში. როგორც ნანა

ცინცაძე წერს: „იგი ერთ-ერთი პირველი იყო, ვინც წყლის თხილამურებზე დადგა, მისთვის არც მთის თხილამურები იყო უცხო“. ის არა მარტო უჩვეულო მოცეკვავე და სპორტსმენი იყო, არამედ შესანიშნავი მსახიობიც. ქორეოგრაფი, რეჟისორი, რადიონამყვანი. არც კინემატოგრაფიას დავიწყებია მისი ნიჭი. გივი სიხარულიძემ 1993 წელს ფილმში „უძინართა მზე“ ვანიჩკას მთავარ როლში ითამაშა. ამ ფილმმა ბერლინის ფესტივალზე გრანპრი, ვერცხლის დათვი მოიპოვა, ასევე „ტავრია გრან-პრი“ სოჭის ფესტივალზე, საქართველოში ოქროს არწივი ერგო წილად, რსფსრ-ში კი „ნიკა“, ესპანეთში, ლას-პალმას მალიორკაში — გრან-პრი. ამერიკის შეერთებულ შტატებში სანდერსის ფესტივალზე გრან-პრის მფლობელი გახდა. ბათუმის მესამე საერთაშორისო ფესტივალზე მის მიერ გადაღებულმა მოკლემეტრაჟიანმა ფილმმა „ქუჩის დედოფალი“ სპეციალური პრიზი დაიმსახურა. ხოლო საერთაშორისო ფესტივალზე ფილმ „გათოშილ ბელურებში“ მთავარი როლის შემსრულებელმა ირინკა წერეთელმა პირველი პრიზი აიღო ბავშვის როლის საუკეთესო შესრულებისათვის.

ვახტანგ ღლონტი წერს: „იშვიათად შემხვედრია კაცი, ასე რომ ამართლებდეს საკუთარ გვარსახელს... გივი სიხარულიძე ჭეშმარიტად სიხარულის დესპანია ჩვენს გაუბედურებულ საზოგადოებაში“. სწორედ ამიტომ უძღვნიან მას მშვენიერ ლიტერატურულ წერილებს, პოეტები კი — ლექსებს. კარგია, რომ მისი ნოველებისადმი მიძღვნილი წერილები (ვახტანგ ღლონტი, თემურ შალვაძე, ნანა ცინცაძე) ასევე — ლექსები (ვახტანგ ღლონტი, ვანო ცინცაძე, გუგული მგელაძე, ჯანსუღ ჩარკვიანი, ნანა ცინცაძე, გიზო ჭელიძე, რაულ ჩილაჩავა, ლადომრელაშვილი, თამარ ასლანიშვილი, თემურ ჩალაბაშვილი, ქართლოს კასრაძე, მიმოზა ცანავა, ირმა ქურასბედიანი) თან დაერთო გივი სიხარულიძის 584-გვერდიან რჩეულს — „ის+მე“, „ანყვეტილი სიცოცხლე“, რომელიც 2010 წელს გამოიცა. ვახტანგ ღლონტი ქალაქურად მომლხენ ბოჰემას უწოდებს გივი სიხარულიძეს, რომელსაც „გულში ანგელოზი უზის“ და უბრალო ხალხი ურჩევნია „სახელიან ხარახურას“. შესანიშნავი ლექსები უძღვნა ვანო ცინცაძემ თბილისის ამ განუუმეორებელ კოლორიტს, „კაცი, რომელიც არავის არ ჰგავს, ზოგჯერ არა ჰგავს საკუთარ თავსაც“, „კაცი, რომელიც თვითონვე არის ცეკვაც, სიმღერაც, ლექსიც, ნოველაც“, „კაცი, რომელიც სხვებს ახალისებს, და თვითონ რჩება დარდის

ამარა“, „მისი სიცოცხლე არის ბოჰემა, ცხოვრება ნაღდი ყარაჩოლელის“, გუგული მგელაძე გივი სიხარულიძეს მიიჩნევს „მზისა და მთვარის ნაჯვარ კაცად“, ასევე — „მზის და მთვარის ნატყხად“, ნანა ცინცაძის მიხედვით, იგი „ფიქრებით დედამიწას გამოსცდა“, ვაჟა ოთარაშვილს სწამს, რომ გივი სიხარულიძე „უკანასკნელი მოჰიკანია ძველი თბილისის“, „სხვა ჯიგარია, ძველი ძმობის ბოლო სარდალი“. აი, გივი ჭელიძის ერთსტროფიანი ექსპრომტი: „ვისმენ შენს ნოველებს, ნოველებს არა, აქციებს, გიჟს გეძახიან, ღმერთო, მეც გიჟად მაქციე“. რაულ ჩილაჩავას ნატყხაა: „კაცი მისებრი ნურასდროს ნუ დაკლებია თბილისს“, მერაბ ბერიძის ლექსს ჰქვია „დადის ქალაქში რაინდი კაცი“, ამ სათაურით უკვე ყველაფერია ნათქვამი, ხოლო მერაბ მეტრეველი „კალმის და სცენის რაინდს“ უწოდებს. გიორგი დვალისძე თავის ლექსს ასე ასრულებს: „ის მთელი ღამე ფურცლად თავის ნოველებს ათოვს“.

ზემოთ ითქვა: გივი სიხარულიძემ კალამს მოკიდა ხელი მხოლოდ 45 წლის ასაკიდან. მან ჯერ განვლო თავისი ცხოვრების ნახევარი გზა და... მწერლობაში შემოათენდა. ნოველების წიგნს წიგნი მოსდევს: „ცირუნია“ (1997), „სევდიანი სკამი“ (1998), „ჩემი ოცნების ხე“ (1999), „დაობლებული სინაგოგა“ (2000), „შეურაცხყოფილი ნაძვის ხე“ (2002), „სიცოცხლის მოწმობა“ (2003), „რა ვქნა, რა ვუყოს ქვეყანა“. 2010 წელს ქვეყნდება მწერლის ლექსებისა და ნოველების რჩეული (584 გვერდი). მასში შესულია 70 ლექსი და 170 ნოველა. 2012 წელს გამოვიდა ნოველებისა და ლექსების კიდევ ერთი კრებული „არაბულა“ და „თრობის სურნელი“ გივი სიხარულიძეს დაუფასდა ქართული ნოველისტიკის განვითარებაში შეტანილი წვლილი და ნიკო ლორთქიფანიძის სახელობის პრემიის ლაურეატი გახდა.

მიმზიდველია გივი სიხარულიძის ლექსები. მისი ყოველი სტრიქონი დატვირთულია აზრით, გრძნობით, ტკივილით, დღევანდელი გაუსაძლისი ყოფის მწარე განცდით:

„მოდის და მოდის ახალი ფრანა,
ლექსების გუნდი წით დაირაზმა,
ყოველი სტროფი იღვრება ნაზად,
გრძნობების ტალღად და აიაზმად“.

გივი სიხარულიძის პოეზიას კვებავს სულის ძლიერების მოტივი, მხოლოდამით გადაიჩინებს თავს ქართველი კაცი ამ უბედურ დროში. ეს მაშინ, როცა „მისხალ არ დაგვრჩა კაცობის, ქვენარმავლებად ვიქცით“. ვირთხებივით დავსრიალებთ მინის ქვეშ, „გადავიქცით მონებად და სავსე ფულის ქისადა“, „შემირცხვენია აქ ყოფნა თუ სულით არა ხარ ძლიერი“. წარსულს ჩაბარდა ის დრო, როცა „ვამირანობდით, ვავთანდილობდით გმირები, დღევანდელ ყოფას დაგვცინის ღორი, ჯორი და

ვირები“. რა აზრი აქვს ამქვეყნიურ ცხოვრებას თუ ქართველი ქართველს არ ჰგავს, სცოდავს ერიც და ბერიც, რაინდის თვისებანი ლეგენდებში დაიმარხა, თუ ნაგვიხდა ქართული გენი:

„თუ უველა ცოდავს ერიც და ბერიც,
ქართველი ერი სხვის ჩანჯზე მღერის,
მაშინ რაღაა წუთისოფელი,
თუკი წაგვიხდა ქართული გენი,
თუ გადაიქცნენ ციციხეობად
ავთანდილ, ფრიდონ, ტარიელ, ლერი“...

გადაგვარება იქამდე დავიდა, რომ

„ქალი არ ვარგა არც ერთი ქალად
და ვაჟი აღარ ვარგა ვაჟად.
ეკრანზე იმდენი კოცნა და სექსია,
ვედარ ვვიშველის მორალზე ლექცია.
ქალი ვაჟკაცობს და ვაჟი კი ცელქია,
უკვე ამერია ვინ რა სექსია“.

გივი სიხარულიძე მინდისაგვით განიცდის ხის მოჭრას, ტყეების გაჩეხვას და მის გასხვისებას თურქეთში: „**ულვთოდ მოჭრილი ხე. გაყიდეთ საქართველო თურქეთში, ჰე, აბა, ჰე!**“ ასეთ კომმარულ ვითარებაში პოეტს უჩნდება კითხვა: „**რად მოვედი, ანდა ვისთვის, და საერთოდ რისთვის, რისთვის**“.

ამასთანავე, გივი სიხარულიძემ კარგად იცის, რომ ამ წუთისოფელში მოვიდა სიყვარულისთვის, ადამიანისა და სამყაროს სიყვარულისთვის. სწაღია, ამ სიყვარულში დაიფერფლოს კიდევ. მას არ უნდა ქართველის უბედურებით ბედნიერი იყოს მტერი:

„მზის სხივი — სანთელი,
უველაფერი ნათელი,
ბედნიერი მტერი და
უბედური ქართველი“.

მის პოეზიაში, სამწუხაროდ, მხოლოდ ერთი სტროფით გამოიხედავს აფხაზეთის ტრაგედია:

„აფხაზეთის ომი მცდარია თუ სწორი,
იქ მრავალი დაიღუპა ბოკვერი და ლომი,
არ გამსდარა ღუნიასე კაცი მათი ტოლი,
აკი ცოდვით სულ დაღუპდა საკრავი და
ღოლი“.

ზემოთ, ჩართული სიტყვა სამწუხაროდ, იმიტომ დამცდა, რომ, ჩვენდა სავალალოდ, ქართულმა მწერლობამ მიივიწყა აფხაზეთის ტრაგედია, მისი წარსული, ანმყოც და მომავალი. არა მარტო მწერლობამ, საერთოდ, ქართულმა ხელოვნებამ.

გივი სიხარულიძის ლექსებში თავჩენილია ყოფითი თემები, თბილისის სილაზათე, წარმავლობის, სიკვდილ-სიცოცხლის მწარე განცდა, ქალთა მშვენიერების განცდა და სიყვარული, სამოქალაქო მოტივები, მის ლექსებში, ისევე როგორც ნოველებში, მკითხველი იხიბლება სათქმელის გულწრფელობით, უშუალოდ, ყოველგვარი მხატვრული კეკლუცობის გარეშე, ანუ იგი არ ტვირთავს სტრიქონებს მოჭარბებული

მხატვრული სამკაულებით, წარმოსახვითი ზიზილპიპილებით, მისთვის მთავარია სათქმელის არსის, იდეის, აზრის უბრალოდ და მარტივად გადმოცემა, რაც უფრო შთამბეჭდავს და შთამაგონებელს ხდის მის ლიტერატურულ პროდუქციას. ბევრი ლექსი აქვს გივი სიხარულიძეს მისთვის გამორჩეული და საყვარელი ადამიანებისადმი (ზვიად ცეცხლაძე, ზაალ კახიანი, გელოდიკობალაძე, ანაკალანდაძე, ნინო რამიშვილი, გელა მუხაშავერია, ლადო კვარაცხელია, თემურ შავლაძე, ნიკო ჯაღუგიშვილი, ალექო ოლიშვილი, ანა ხვინთელიანი, ჯუტა წერეთელი, ეთერ კაკულია, ყიული შარტავა, გურამ სალარაძე, ნანა ხუნდაძე, მარიამ ქვათაძე, ირაკლი ნასიძე, ნუნუ გაბუნია, ნუნუ დულაშვილი, რეზო შულღიაშვილი, ანტონ ინგოროყვა, დათა ჩახვაშვილი, რეზო სალუქვაძე, ბუბა კიკაბიძე, ლეილა აბაშიძე, ოთარ ბრეგვაძე, ჯუმბერ ბერაძე) მიძღვნილი ლექსები, რომელთა რაოდენობა 27-ს აღწევს. რამდენი სიტბო, სიტკბო, ალერსი, სიყვარული იღვრება ამ ლექსებში. მწერლის ერთ-ერთი ნოველიდან „ყომარბაზი მიქელ-გაბრიელთან, ერთხელ ვერაზე“ — ამოღებული სიტყვები რომ მოვიშველიოთ: „კაცობის, ქალაქელობის, თბილისური ჯიგრის მატარებელი, სიკეთისათვის დაბადებული კაცის“ პატივის მიგება ზემოთ დასახელებული ქართველებისადმი. მისვე სიტყვით რომ ვთქვათ: „სიყვარული ხომ გიჟმაჟია, შეშლილთა ხვედრია“. ერთ-ერთ ნოველაში „სრულქმნილო მარადიულობავ“ შემოქმედი არც ამას მალავს: „სიძულვილის ქვეყანაში სიყვარულზე წერას ვინ მაპატიებს ან ვინ შემარჩენს?!“ საუბარია სამყაროსა და ადამიანებისადმი სიყვარულზე.

გივი სიხარულიძეს ვაჟკაცურად შეუძლია გაიმეოროს XI საუკუნეში ავიცენას ნათქვამი:

„ვირებში თუ ხარ, შენც უნდა ტლინკები ჰქარაო,
ვირებს ჰგონიათ, ჩვენიაო მთელი სამყარო,
ვირებში თუძდა მუდამ ვირად მოქმენდა თავი,
მაინც გამიგეს, არაბული ტაიჭი ხარო“.

ზემოთ ნახსენებ ნოველაში მტკვინეულ კითხვას სვამს მწერალი: „რანი ვართ ეს ქართველები, როგორ გვეჯავრება ჩვენზე ნიჭიერი, გონიერი და კეთილმოსავი კაცი, როგორ შეგვიძლია ხოტბა შევასხათ და ცაში ავიყვანოთ უნიჭობა, მით უფრო მაშინ, თუ მისგან რამეს გამოვევლით. რისი სინდისის ქენჯნა, ანდა რა სინდისზეა ლაპარაკი. ვცხოვრობთ მგლებით — თუ ვინმე დასაგლეჯია — დავგლეჯთ, მოსაკლავია? — მოვკლავთ, შესაჭმელია — შევახრამუნებთ“.

გივი სიხარულიძის ლექსებსა და ნოველებში თვალნათლივ გამოსჭვივის მისი ეროვნულ-მოქალაქეობრივი მსოფლმხედველობა, სიყვარულის, როგორც სამყაროს გადამრჩენის, უძლეველობა. აკი ზემოთ ვახსენეთ, „რჩეულში“

170-მდე ნოველაა შესული. ამთავითვე ვიტყვით: ამ ნოველებს კვებავს ქალაქური და სოფლური ყოფა. ამასთანავე, ვერ შეხვდებით მხატვრულ ლიტერატურაში თემას, რომელიც მათში მეტნაკლები დოზით არ იყოს განსხეულებული. თუმცა უმთავრესად მაინც, ვახტანგ ლლონტის სიტყვით რომ ვთქვათ, „მან იცის ქალაქი და ქალაქმაც იცის იგი. იგია ამ ქალაქის ყოფის მთავარი პერსონაჟიც და მემატინაც“. თითქოს ფრანგი ალფრედ მიუსეს შეგონებით გაისარჯა მწერალი: „რომ დანერო შენი ცხოვრების ისტორია, ჯერ უნდა განვლო ის ცხოვრება“.

ნათქვამია: „ადამიანი მიყვება დროს და არა დრო — ადამიანს“ გივი სიხარულიძეც მიჰყვება დროს და ქმნის ერთმანეთზე უკეთეს თხზულებებს. უპირველესად ხელში აიღონ მისი „რჩეული“ იმათ, ვინც თავზარდამცემად გვიჩიჩინებენ: კომპიუტერი და ინტერნეტი შეცვლისონიგნებს, ამიტომ სოფლად და ქალაქად ბიბლიოთეკები უნდა დაიხუროსო. კომპიუტერი ვერასოდეს შეცვლის წიგნებს, ამაში გივი სიხარულიძის „რჩეულიც“ დაგიჭერს მხარს.

„რჩეულში“ მრავალი საინტერესო ნოველაა, რომელთა ანალიზი მორსნაგვიყვანს. დავასახელებთ რამდენიმეს: „ის+მე“, „გარდაცვლილი ხე“, „სევედიანი სკამი“, „ანვეტილი სიცოცხლე“, „ცირუნია“, „სიცოცხლის ანარეკლი“, „ჩემი ოცნების ხე“, „დაობლებული სინაგოგა“, „მწერალი“, „შეურაცხყოფილი ნაძვის ხე“. „სვეტიცხოველი“, „სიცოცხლის მოწმობა“, „აკადემი-აკადემიკოსი“, „რა ვქნა, რა ვუყოს ქვეყანა“, „ყვავებულბულიანი“ და ა.შ.

თემურ შავლაძის ენით რომ ვთქვათ, გივი სიხარულიძის ნოველებში ძირითადად ქალაქისა და მის მკვიდრთა ფსიქოლოგიური სახეხასიათებია წარმოჩენილი... ეს ნოველები კონკრეტულად ადამიანისა და ზოგადად, ადამიანობის სიყვარულს შთააგონებენ მკითხველს — თანაღმობის, თანადგომის, თავდადებისა და უანგარობის, იმედგაცრუების შემთხვევაშიც კი.

აქვე მინდა „რჩეულიდან“ გამოვიხმო გივი სიხარულიძის ანდაზური გამონათქვამი, მრავალთაგან მხოლოდ თითო-ოროლა: „მე ლამაზი ზღაპარი მირჩენია მწარე სიმართლეს“, „როგორც ყველაფერში არის არაფერი, ისე არაფერში არის ყველაფერი“, „მხოლოდ მოგონებით ცხოვრება სიკვდილის ტოლფასია“, „ჩვენი ცხოვრება ჰგავს შეწყვეტილ კინოსერიალს“ და ა.შ.

ტიტა მოსია

**სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის
პროფესორი და ქართული ლიტერატურის
სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის
დირექტორი**

ლელა ნინუა

„აწვეტილ სიცოცხლეს“

ვივი სინარულიძეს

თუთრი რაშით დააჭენებ წლებია,
„აწვეტილი სიცოცხლე“ ხარ ბედის,
გულის ძარღვი ისე გააკვივანდია,
სიუვარული გაკვებავს შენ, დღეს ბევრის.

ავიკინძავს წლები, მათით მადლიანს,
სიამაუთ დაბიჯებ ძმებში,
ამ ქვეყანას რომ უხდები ფაქტია
ეინვას ალღობ, ბორცვს ტენავ ძვლებში.

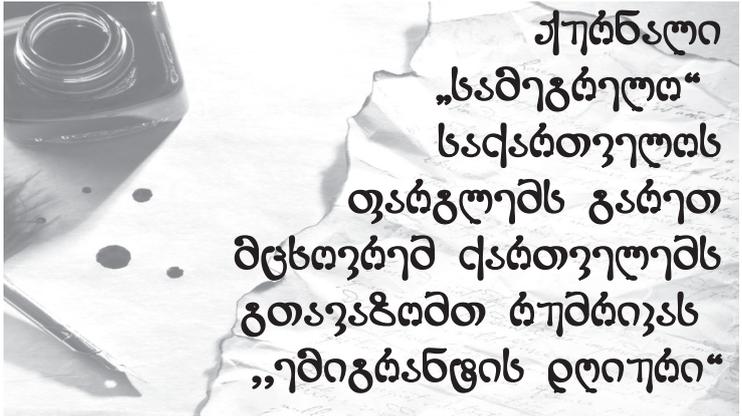
მტრედის ფრთებით ააკვანესებ დაირას,
ცის კაბადონს ვეკვებები ლექსით.
წუთში, წამი სძლებით ავიკაფია.
მიწის ბრუნვას უსწრებ კაღმის რელსით.

გზად აფხიზლებ თუ კი სმინავს სახრიანს,
ქართულ სისხლსაც გაუდვივებ გენში,
ამიტომაც სიტყვას ძვირი ფასი აქვს,
ვეელა ნიჭი დატეულა შენში.

არტისტული სიკვივე გრძნობს, შენს ძალას,
მერე რა რომ შენც დაგათოვს თმებში,
თურმე, ზეცის საჩუქარი ეოფილხარ,
ვერც კი გრძნობ, რომ მუარად დგანარ მთებში.

ხელი ხელს და ბაკე ბაკეს ერთვება,
გულწრფელობა შენთვისაა ხიდი,
სშირად თოვლში იაც აუვაგებულა
და ეს არის ამ ცხოვრების სიბიდი.

მისვრა-მოხვრით მტკვარს კალანატს უერთებ,
შენ მზე ხარ და ვარსკვლავადაც ივლი,
დიდთან დიდი, ზატარანთან ზატარა,
„აწვეტილი სიცოცხლე“ - ხარ, ვივი.

**ვივირანბთაბა ბობვნარათ ნარილავი თაბენს
შინასახა, რათომ ნახვბდით საზღვარბარათ,
როგორ ბრბნოვთ თავს სამბოვლოს ბარბა და რას
ბტყობით ახლოვლავს.**

ემიგრანტი დედის ჩივილი

თბილისისკენ ვზავნილია ლექსის
ემიგრანტი დედის ბედზე ჰვეება.
ერთ დროს მუშუს ავლექვილი შვილი,
უდვდობას ჯერ ვერაფრით ხვდება.
რა მწარეა მონატრება შვილის,
რამდენს უძლებს ემიგრანტი დედა.
რალა ვინდა სხვა სასჯელი მეტი,
შვილი ვერ ცნობს, არ ვიძახის დედას.
არ ვახარებს ვახაფხულის მოსვლად,
სიზმრად მხოლოდ შვილის სახეს ხვდავ
ეკრანბდან ვალიმებით ეტყვი,
მენატრები, გენაცვალოს დედა.
თვალზე მომდგარს მონატრების ცრემლებს,
დედა ჩუმი ღიმილით რომ ძალავს,
არ არსებობს სანუგეშო სიტყვა,
დედის გულს რომ დაელება წამლად.
დრო კი ისე უმოწვალოდ ვარბის
ვეჭიდებით დროის აღმართს ქვიანს.
დედებს ხვედრი ემიგრანტის ერვოთ,
მათ შვილებს კი ბებები ზრდბან.
ფიქრი სათქმელს ვედარ იტევს გულში,
ლექსი რითმად ეფინება ფურცლებს
ვეელა დედა დაჭრილია გულში
სიშორეს და მონატრებას უძლებს.
არ ვუსურვებ ჩემს მოსისხლე მტერსაც
დედები რომ დაშოროს შვილებს,
ამიტომაც ვისაც ესმის ჩვენი,
ემიგრანტებს ვვიძახბან ვმიბრებს.

ნ ვიფიანბ.

აფხაზეთის

რკინიგზის ისტორია

აფხაზეთში პირველი სარკინიგზო ხაზი, რომელიც ახალი ათონის ტერიტორიაზე გადიოდა, კატარა, ვინროლიანდაგიან რკინიგზას წარმოადგენდა. გადმოცემით ცნობილია, რომ ახალი სარკინიგზო ხაზი ათონის მონასტრის სამაუხრეო საჭიროებისათვის 1880-იან წლებში დაიგო. თავდაპირველად ცხენაგზაგზაზე გამოიყენებოდა. შემდეგ ამ ვინროლიანდაგიან სარკინიგზო ხაზზე ორთქლისაგზა გამოქმედდა. რკინიგზის ეს მონაკვეთი დაახლოებით 30 წელი ფუნქციონირებდა. ზოლო მონაცემებით, ახალი ათონის რკინიგზის ხაზი მითოვებული და დაზარალებულია. ორთქლისაგზა, რომელსაც რელივიზია, დღესაც დგას ახალი ათონის შემოგარენში.

მაგისტრალური სარკინიგზო ხაზის პროექტი, რომელსაც შავი ზღვის მიდამოებში, კერძოდ, კავკასიით გავლას ითვალისწინებდა, ჯერ კიდევ მე-19 საუკუნეში უნდა ამოქმედებულიყო. პირველი მსოფლიო ომის დროს მაგისტრალის მშენებლობა დაიწყო, რომელსაც შავი ზღვის სარკინიგზო ხაზი (ტუაფსედან სოჭამდე) ეწოდა. ერთი შეხედვით სჩანდა, რომ ძალიან მალე დადგებოდა მომენტი, როცა სამხრეთ კავკასიის ცხოვრება შეიცვლებოდა – შეიქმნებოდა სატრანზიტო მაგისტრალი აფხაზეთი, ბაქოს გავლით და არსებული წრიული გზა თბილისიდან ბაქოს მიმართულებით, ისტორიას ჩაბარდებოდა. მაგრამ აღნიშნული გეგმის განხორციელებას საბჭოთა რევოლუციამ შეუშალა ხელი.

გარკვეული დროის შემდეგ, მშენებლობა გაგრძელდა. 1923 წელს გაიხსნა მოძრაობა სოჭამდე, ხოლო 1927 წელს სოჭი-ადღერის სარკინიგზო მონაკვეთი გადასცეს საქსპლუტაციაოდ. 1930 წლის დასაწყისში მაგისტრალური სარკინიგზო ხაზი აფხაზეთის ტერიტორიაზეც შემოვიდა.

1940 წელს, ოჩამჩირედან კვეზანის გავლით (ახლანდელი ტყვარჩელის რაიონი), გაიხსნა სარკინიგზო მონაკვეთი ინგირის სადგურიდან სოხუმამდე. 1942 წელს სოხუმი-ადღერის სარკინიგზო ხაზზე სამუშაოების დასრულებისთანავე განხორციელდა შავი ზღვისპირეთის ზოლზე ახალი ლიანდაგის დაგება. მუდმივ ექსპლუატაციაში აღნიშნული გზა მხოლოდ 1949 წელს მიიღეს და აფხაზეთის რკინიგზა კავკასიის სარკინიგზო გაერთიანების წევრი გახდა.

შავი ზღვისპირა სარკინიგზო ხაზის მშენებლობა დიდ სირთულეებთან იყო დაკავშირებული. მთაგორიანი რელიეფი, გაუმაგრებელი სანაპიროები, არ

იძლეოდა აფხაზეთის მონაკვეთზე მშენებლობის გაგრძელების საშუალებას. განსაკუთრებულ სირთულეს წარმოადგენდა მონაკვეთი ტუაფსედან სოჭამდე.

1950 წლის პირველი ნახევრიდან შავი ზღვის ტერიტორიაზედამათშორისაფხაზეთისრკინიგზამდე, სადგურების კაპიტალური შეკეთება მიმდინარეობდა.

აფხაზეთი

საბჭოთა მთავრობის ჩანაფიქრი ასეთი იყო: ყველა საკავშირო მასშტაბის კურორტებზე უნდა ყოფილიყო რკინიგზის საუკეთესო სადგურები. არქიტექტურული თვალსაზრისით იმ დროს აშენებული ბევრი სადგური მართლაც საუკეთესო გამოდგა.

სოხუმის რკინიგზის სადგური, რომელიც დღეს ფუნქციონირებს, თავის ძველ დიდებას მაინც ინარჩუნებს.

პოპულარულმა გამოცემა ბორედჰანდა. გამოაქვეყნა მსოფლიოს მიტოვებული ადგილების მონაცემები, სადაც სოხუმის რკინიგზის სადგური მეთოთხმეტე ადგილს იკავებს. გამოცემამ სოხუმის რკინიგზის ვაგზის ფოტოს ასეთი წარწერა დაურთო:

„რკინიგზის სადგური, საქართველო, აფხაზეთი. რკინიგზის ეს სადგური აფხაზეთში, ომის დროს, 1992-93 წლებში მიატოვეს უმეტესად უსურველად. დაპირისპირებამ საქართველოსა და რუსეთს შორის რეგიონის იზოლირება გამოიწვია. სოხუმის რკინიგზის სადგური, რომელიც უპატრონოაა მიტოვებული, თავის ძველ დიდებას მაინც ინარჩუნებს. მიუხედავად ჩამონგრეული ბათქაშისა და წითელი ხისგან დამზადებული ავეჯის სავალალო მდგომარეობისა“.

1960-იანი წლების დასაწყისში აფხაზეთის ტერიტორიაზე არსებული სარკინიგზო ხაზი სრულიად იქნა ელექტროფიცირებული. მგზავრთა ნაკადი ყოველწლიურად იზრდებოდა. მაგისტრალური მიმოსვლის მატარებლებთან ერთად თითქმის ყველა სადგურიდან მოძრაობდა საგარეუბნო მატარებლებიც. მოძრაობის გაზრდის პარალელურად საჭიროება მოითხოვდა დამატებითი ხაზის გაყვანის აუცილებლობას (თავიდანვე აფხაზეთის რკინიგზა ერთლიანდაგიანი იყო), მაგრამ ამ საქმის განხორციელებას რთული გარემო პირობები უშლიდა ხელს. აფხაზეთის ტერიტორიაზე რკინიგზა ერთლიანდაგიანი დარჩა, რის გამოც მატარებლები სადგურებზე დიდი ხნით ჩერდებოდნენ.

1981 წლის მონაცემებით, სოხუმიდან სოჭამდე ხუთი ელექტრომატარებელი მოძრაობდა. სოხუმიდან ტყვარჩელამდე – ორი. გარდა ამისა, ფუნქციონირებდა

ელექტრომატარებლები – სოხუმი-წყალტუბო და სოხუმი – ზესტაფონი – საჩხერე. ეს იყო ადგილობრივი მიმოსვლის მატარებლები, ე.წ. „ელექტრიკები“, რომლებიც განრიგის მიხედვით თითქმის ყველა სადგურსა და ბაქანზე ჩერდებოდნენ.

ტყვარჩელის გადასარბენზე, სადგურ ტყვარჩელიდან აკარმას სადგურამდე მგზავრების გადაყვანა მხოლოდ ორი წლის განმავლობაში ხორციელდებოდა. მატარებლების მოძრაობა აკარმამდე მგზავრთა უსაფრთხოებიდან გამომდინარე აიკრძალა, რადგან რკინიგზის ეს მონაკვეთი დაზიანებული იყო და შეკეთებას საჭიროებდა.

რკინიგზის აფხაზეთის მონაკვეთი თავისი სატრანსპორტო ფუნქციით რეგიონალური მნიშვნელობისაა. აფხაზეთი საქართველოს განუყოფელი ნაწილია და მასთან რკინიგზის აღდგენისა და განვითარების საკითხი მდინარე ენგურის სხადასხვა მხარეს მცხოვრები ადამიანების ურთიერთობის განახლებისა და კეთილგანწყობის დამკვიდრების ხელშემწყობად უნდა განიხილებოდეს.

თუთაშ სინთეთ მოვარაუელ ქუხას...
თუთაშ სინთეთ მოვარაუელ ქუხას
მა დო ჩქიმი მარდუალი მივშით,
წისქვილს ვორდით დოვირთუდით უუხა,
ოსისხეთი ფარა სოლო ქივშით.

ჭიჭე ომბოლე ქეწომჭკირეს შარა,
თის ქემევიჩით ჩქინ ნასისხერ ფარა...
თეშ უბირდუ ზღვა_დინა დო გოლეფს,
ჩილამურეფქ ქომიცუეს თოლეფს!..

ბებიქ უწუ:- ჩქიმი ჭიჭე ჭკვერი,
ვეშმოჭეორდუ თე მურიცხამ სერი,
სამარგალოშ დინა-წყარი, ქუა,
თეშ გიორსი, გოლვაფირო, სკუა!!.

მარა... ვდარდენქ, გურ ვამფეთ ქუნს მშვიდას,
ვავორწეექი სქან მარდუალ დიდას...
ომბოლე უწუ:-ვადმარულუ ღუმა,
მონატრედუ ჩქიმი დიდა-მუმა...

თან ვშკირენდუ, ლუკმა მითინქ ვაფჩუ!..
ჭიჭე ვორექ, მარა გურსინ მაჭუ...

სულის გამოძახილი

გურს მაჭუ დო თოლეფ ირო მანგარს,
მარა მუთუნ ვაკოვტახუნს მარგალს!

ცოცხალ ვორექ, ბირგულს მიღუ ჭეანა,
ელმარჩილე მარდუალიშ ნანა...

ჭიჭე ომბოლ შკირენულო გერდუ,
თუთარჩელას უნათენდუ სახე,
ანგელოსიშ სიტყვეფ თეში ჟღერდუ,
თვითონ სოლო ქანგარინუ დახე.

ქომუფერეთ, მოლართია უუჩა,
მარა ომბოლქ მუთუნფერო ვედუ,
თუთაშ სინთედ მოვარაუელ ქუჩას
ჩქინ წოსოლე ჩილამურამ გერდუ...

ქვალონი. 6. X. 2013-წ.

ხალხი იეოს კარგად

ზვაფი მხუმქრავს, ვიუინები!!.. რა ვქნა?!
ის აღარ მეავს, ვინც მირწევდა აკვანს...
ველარ ვხატავ, ველარც ვმართავ სტრიქონს!
ისე ჩავქრი, მკვდარი ვიეო თითქოს...

არ ვუევარვართ, არა მეთქი არა!
თანაც ჩემი მკვდარი სახე წარავთ!
რას ვაძავებ ობლად ვსუნთქავ ჩემთვის...
მწამს სამშობლო, როგორც მამა ღმერთი!

მაგრამ არა! მაწამებენ ისევე!..
გული მტკივა, სულს ვარამი მივსებს!..
ჯვარსე მაცვეს უმოწელოდ მკლავენ!
ცხედრად ქცეულს სადღაც ბნელში მნთქავენ...

ასეთია ჩემი დღე და ღამე!..
ამათ ხელში მსეს ვერ ვხანავ სვალ მე...
რადას ვიწამთ ხალხი იეოს კარგად.
მე...სიცოცხლე რა ქვად მინდა, რა ქვად?!

არც გამზრდელი, არც არავინ არ მეავს!..
მწუნარება და ტკივილი მმარხავს...
მაგრამ მეავს ის, ვინ ღმერთივით მიევარს!
ის...მკვდარ გულსე დამსვენებს მისაკს...

31.XI.2914წ.

2014-წ

ობლად დამსვეს თოვლდაფენილ მიწაზე,
მიმატოვეს, ვით სნეული ლეკვი!..
ასლა პირმშოს თბილ აკვანში ვინც არწევს,
ვინც მასში წევს, ნეტავ მათ მსეს, მეგი!

ჰო... ჰო, ვიცი, აკვნის ჩვილი მე არ ვარ,
მაგრამ გული მეც ჩვილივით მიცემს!
როგორ მსურდა, რომ მშობლებთან მეარა...
ეს ტკივილი სევდის აკვანს მიწევს!..

თავზე მათოვს, ვივერცხლები ფიფქებით,
ვითოშები, მიღურჯდება ხელი...
როგორც ვატუბ, ხვალ მკვდრებს შორის ვიქნები,
სული ბორგავს და გულს მიკრთობს ღელვით!..

უჩემობა ალბათ ვინმეს გულს დასწევტს...
რადგან მოგკვდი, შემბრალებს ვიღაც...
მაგრამ... ღმერთო, ცრემლთა დელგმას თუ დასცხებს,
არ მივიღებ მის ცრემლსა და მისაკს!!

არ მჭირდება არც უვაილი, არც ცრემლი!
თოვლის მფრქვევი ცა გულწრფელად მიგლოვს.
მარტოობის ცივ აკვანში ნარწევი,
ობლებს ვუძღვნი თითოეულ სტრიქონს.

წვიმდა...

IV

გუშინ დიდუბის პანთეონში გახლდი,
გულზე ვარდები დაფუსფენე გრანელს.
ავად ვიუავი, უფრო ავად გავხდი,
ვიგრძენ, - ცხოვრებას მეც ტანჯვაში გავლევ...

სევდა-ტკივილი აკრიგალდა ჩემში!!
სიკვდილს მოსუურდა შავი ბაგით კოცნა...
წვიმდა... ცის ცრემლი გვენთხეოდა თქემით
მე და მიწაში გულხამარხულ მკოსანს...

2014წ.

სულის გამოძახილი

დაწერილია ავადმყოფობის დროს

სადღაც ვიღაცას მე ვუყვარდი, ერთ დროს...
ახლა თვით შენც კი არ გიყვარვარ, ქრისტეო ღმერთო!...
აღარც კი ვიცი, რა დავწერო, უფალო, რა ვთქვა?!
გული მომიკვდა, მწუსარების წევდიადმა მშთანთქა!..

მძიმე ცხოვრება მასვენია, ვით შავი ლოდი!..
ხავსმა დამფარა, ჩემს საფლავთან არავინ მოდის...
მაგრამ...რას ვამბობ?! განა მართლა მკვდარი ვარ ახლა!
მტერს ეგონება მზის ამოსვლას ვერასდროს ვნახავ.

არა და არა! არ მომკვდარვარ, ჯერ კიდევ აქ ვარ!
თუმცა... სვალ ან შეგ დამირწევენ სამარის აკვანს...
დროა ვტიროდე, ეველამ დამემო გამწრდელის გარდა!...
გულს ამოვიჭრი, დავუსვენებ საფლავზე ვარდად...
შუალამე- თბილისი. 29.XI.2014-წ.

დედა

დედას სცოვა, ენატრება ცეცხლი!..
მე...მე ვაკვდები, ერთად ვანთხევ ცრემლ-სისხლს...
დედას შია, ნატრობს პურის ნამცეცს!..
და...მე გულზე შავი ლოდი მაწევს...

ვერც პურს ვაწვდი, ვერც ვეიდულობ კაბას!..
მართლაც დროა, რომ ვიშლიდე საფლავს...
შენს ჭაღარას შემოვევლე დედა!
გული მტკივა, ვერ მოვდივარ შენთან...
2014წ.

გულში ჩავიკრავ და დავლოცავ მწუსარე დედას...
შენ კი, მამაო, მუსლს მოგიყრი, დიდება შენდა!
ვნახავ მამაჩემს და ვემთხვევი არწივის ფრთებზე!
შვილის ტკბილ ალერსს დავუტოვებ ჭაღარა თმებზე.
ვიცი, უოველთვის ვეხსომები გულმკვდარი შვილი...
და...ვეხსომები მამასავით საყვარელ თბილისს.

მეგრული ენის მესაიდუმლის ტრაგიკული ადსასრული

დანიელ ფიფია

ნიჭიერი მწერლისა და მკვლევარის, თავდადებული მამულიშვილის დანიელ ფიფიას შემოქმედება მრავალმხრივ ღირსშესანიშნავია. მშობლიური ქვეყნისა და კუთხის უსაზღვრო სიყვარულით ანთებული ახალგაზრდა, მიუხედავად იმისა, რომ აკვანშივე მიღებული დამბლისგან მარჯვენა ხელ-ფეხნართმეულია, ქუთაისის გიმნაზიის დამთავრების შემდეგ, შესაშური ენერგიით ენაფება ლიტერატურულ და მეცნიერულ საქმიანობას, კალმითა და სიტყვით ქედუხრელად იბრძვის იმპერიის კლანჭებისაგან საქართველოს გასანთავისუფლებლად.

1924 წლის აგვისტოში, თბილისის უნივერსიტეტის მესამე კურსის სტუდენტი, 27 წლის დანიელ ფიფია, როგორც პოლიტიკურად არასაიმედო, სრულიად უდანაშაულოდ დახვრიტეს და 80-იან წლებამდე მისი აშკარად ხსენება ფაქტობრივად აკრძალული იყო.

დანიელ ფიფიას დაბადებიდან 100 წლისათვის დღეებში (ქუჯი-ფარნავაზისა და კონსტანტინე გამსახურდიას საზოგადოების დიდი მონდომების შედეგად იუბილე შესანიშნავად ჩატარდა ქ. ნალენჯიხაში 1996 წლის 14 ივლისს) ქუჯი-ფარნავაზისა საზოგადოების ჟურნალ „აია“-ს და სხვადასხვა გაზეთში გამომზეურდა მიწაში ნამარხი თუ ბნელი სარდაფების კუთხე-კუნჭულებში მიჭუჭკული მისი ლექსები, პოემები, ზღაპრები და ცალკეული ნერილები თუმცა ბევრი რამ მომავალში გამოსაქვეყნებლად დარჩა.

ამ რამდენიმე წლის წინათ დანიელის ბიძაშვილის შვილის იგორ ფიფიას სახლში საგულდაგულოდ ძიებისას, სხვა მნიშვნელოვან ნერილებთან ერთად, გამოვავლინეთ ეს ნაშრომიც: „მასალები მეგრულ-ქართული ლექსიკონისათვის“.

„მასალები მეგრულ-ქართული ლექსიკონისათვის“ ჩანერილია ათიოდე სანტიმეტრის სიგანის მინიატურულ უბის წიგნაკში, რომელიც დანიელს თვითონვე აუკინძავს. სიტყვები ისე წვრილი ასოებითაა ნაწერი, რომ მის ამოსაკითხად საჭირო გახდა ლუპის გამოყენება, რამდენიმე სიტყვა მაინც ვერ ამოვიკითხეთ. წიგნაკის გარე კანის ფურცლებიც ძალზე გაცვეთილია ხმარებისაგან. ეტყობა, დანიელი ამ წიგნაკს

თან დაატარებდა და სახელდახელოდ ავსებდა. ზოგიერთი სიტყვა, რომელთა მნიშვნელობა მას უთუოდ უნდა სცოდნოდა, განმარტებული არ არის. იგი, ალბათ, ამ სიტყვის გარშემო ფიქრის და საერთოდ, ამ მასალების სრულყოფილ ლექსიკონად ჩამოსაყალიბებლად დროს იტოვებდა.

ცხადია, რომ დასცლოდა, იგი სხვადასხვა ადგილას გაფანტულ ჩანაწერებს მოანესრიგებდა, სიტყვებს შესაბამისი თანმიმდევრობით განალაგებდა, მაგრამ შრომა ვერ დაასრულა და ჩვენც სალექსიკონო მასალები ჟურნალ „აია-ში“ (1, 1997წ.) მკითხველს ისე მივანოდეთ, როგორც მის ჩანაწერებშია. ამასთანავე, გავითვალისწინეთ მეგრულის კარგად არმცოდნე მკითხველის ინტერესები და სიტყვებს ჩამოვაცილეთ ნახევარხმონების აღმნიშვნელი ასო-ნიშნები...

გამონაკლისი მხოლოდ იქ დავუშვით, სადაც აუცილებლად მივიჩნიეთ. აქა-იქ ზოგი სიტყვის მნიშვნელობა ვერ ამოვიკითხეთ და ვერც განვმარტეთ, მაგრამ მაინც დავტოვეთ...ვინ იცის იქნებ სხვამ დააზუსტოსო ან კიდევ იქნებ ჩვენვე მოგვცემოდა საშუალებას ჩაგვესწორებინა წიგნად გამოცემისას.

XX საუკუნის გამდეგს პროფესორ იოსებ ყიფშიძის „მეგრული ენის გრამატიკა“ დართული მცირე მეგრულ-ქართული ლექსიკონის შემდეგ დ. ფიფიას ეს ნაშრომი მეგრულ-ქართული ლექსიკონის შედგენის ერთ-ერთი პირველი ცდაა და იგი 90-იან წლებში გამოცემული მეგრულ-ქართულ ლექსიკონთა შორის პირველად გამოქვეყნდა, რაც ასე ვთქვათ, კარგი ფეხის გამოდგა, იმავე 1997 წელს ზედიზედ ცალკე წიგნებად დაიბეჭდა წარსულში გამოჩენილი ენათმეცნიერის პეტრე ჭარაიასა და დიდებული მამულიშვილის გივი ელიავას „მეგრულ-ქართული ლექსიკონები“, ხოლო 1998 წელს „900 მეგრული სიტყვა“.

ვარაუდშიც გავვიმათლა: სალექსიკონო მასალებს შესანიშნავი პატრონები გამოუჩნდნენ ბატონ კახმეგ კუდავასა და ბატონ გივი ბოჯგუას სახით. განუმარტავ სიტყვათა ახსნით სალექსიკონო მასალებს სასარგებლო კვალი დაამჩნია ბატონმა ინდიკო კვეკვესკირმა, ნაშრომის საბოლოო სახით ჩამოყალიბებაში ჩვენც მივიღეთ

მონაწილეობა და ვფიქრობ ამ საერთო ძალისხმევამ უდროოდ დაღუპული მამულიშვილის ნაცნობარს ნაწილობრივ მაინც შეასხა ფრთები.

აღნიშნული ლექსიკონი წარმოადგენს გადამუშავებულ, რედაქტირებულ შრომას. ამასთან, დადგენილია განუმარტავ სიტყვათა მნიშვნელობა და ვარიანტებიც კი. ამდენად, მკითხველს საშუალება ეძლევა მეგრულ-ქართულ ლექსიკონის ერთ-ერთ საინტერესო გამოცემას გადაავლოს თვალი, სხვა ლექსიკონებში აღნუსხული, ძველი ქართული ლექსიკის შემამკობელი სიტყვები გაიზიაროს და ახალი მარგალიტები ამოკრიფოს ქართული ენის უღრმესი შრეებიდან.

თაბაზ ზივია
1999წ.

„...მეგრული ენა ლინგვისტურად თავისებური ენა არის, ქართული ძმა ენა და ამიტომაც დიახ ძვირფას მასალასაც გვაძლევს როგორც ზოგად განყენებით ენათმეცნიერებისათვის, ეგრე თვით ქართველთა სიტყვიერებისათვის, რადგან ერთი უსაჭიროესი წყაროთაგანია ქართული ენის თეორიის გამოსაკვლევად და ნამდვილ გრამატიკის დასაფუძნებლად და მისი შესწავლა გვიქადის ქართველთა ეროვნული სულის პორიზონტის გაფართოებას, ჩვენი დედა-ენის შეგნებას და გაფართოებას...“

ნიკო მარი

„ყოველი ტომი ქართველთა სახეობითი ასპექტია მთელის: საქართველოსი, ე.ი. ისეთი ნაწილი, რომლის თავისებურებაში მთელიც ცნაურდება: საქართველო.“

...ჩვენ, ქართველებს, კიდევაც შეგვიძლია ვიამაყოთ სხვა ხალხთა პირისპირ, რომელთაც ასეთი შესხეულება ერისა და ტომის იშვიათად მოეპოვებათ. საქართველოს სიძლიერე სწორედ მის ტომთა ცოცხალ თავისებურებაშია.

რიგოლ რობაქიძე

„...მონათესავე მეგრულიდან რომ სიტყვა ქართულ ენაში შემოვიდეს ან პირიქით—ეს სასურველია. ეს პროცესი არამც თუ უნდა შევაფერხოთ, ორგანიზაციულად უნდა განვაფიქროთ ენის მრავალფეროვნების გულისთვის“.

ნიკოლოზ მინიშვილი

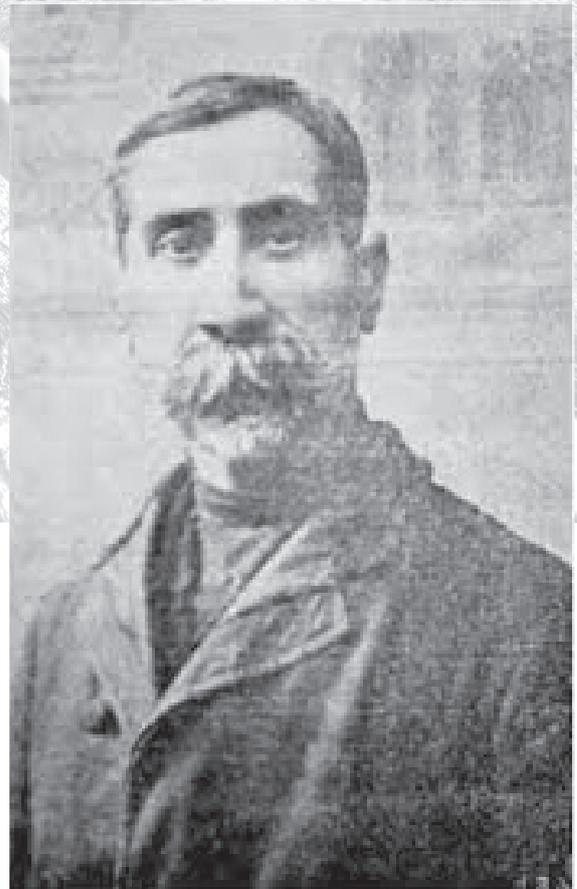
თაბაზ იაშვილი

შავი ზღვა

ეძღვნება გაგრას და გაგრიდან ლტოლვილს ჩემს სულიერ დას ქალბატონ მიმოზა ფირცხალავას.

იმ სილამაზის იდუმალება,
გამოუთქმელი ენით,
აღწერელი ბუნების კარი
ეს სომ შავ ზღვაზე ძელის,
ზღვის პეიზაჟის ცქერის სიამით
სულს ეფინება მშვიდი,
ნაზად ლივლივებს ლურჯი ტალღები
წუნარი ტალღები დილის.
ხან გორდებიან მთად აზიდული
აღელვებული, დიდი,
ტალღები მებრძოლი სულის,
მჩქეფარე, შმაგი, კიჟი.
ღამეული ზღვის ტკბილი ხმაური
ნიაფი ნაზად მქროლი,
ცაში ვარსკვლავი მოიძედა
და სიუვარულის სწორი.
წვიმების შემდეგ თუ ცისარტყელაც
შემოუერთდა ხილვებს,
ნაირფერადი ცის სატულება
ოცნების კ სისკენ მიტევს.
და მერე მინდა, რომ უსასრულოდ
ვიოცნებო და ვიყო,
ახდება ნეტა ტკბილი ოცნება?
მართლა ახდება? ვითომ?
გაგრა ოცნება და სიუვარულო,
მშენიერების კიდე,
ვინ დამიკარგა შენი ედემი?
როდის მიმიღებ კიდევ?

ნიკო ფიროსმანი ცხოვრების ათი წელი რკინიგზაზე

მირზანში დაბადებული რვა წლის ნიკო ფიროსმანაშვილი, თბილისში, სომეხი ემიგრანტების კალანდაროვების ოჯახში გააზარდეს მსახურად. იქ მან პირველი ნახატი შექმნა. შემდეგ სამხატვრო სახელოსნოს გამართვა სცადა, მაგრამ არ გამოუვიდა. მთელი ცხოვრება უპიძურეს გაჭირვებაში გაატარა. სასამაღისა და საღებავების საფასურად ხატავდა აბრებსა და სურათებს ღუქების, ლუდხანებისა და სახელოსნოს მავანტრონებისთვის.

მისი ტალანტი 1912 წელს ფრანგმა მხატვარმა მიშელ ლე დანტიუმ და ძმები – კირილე და ილია ზდანევიჩებმა აღმოაჩინეს და აქტიურად დაიწყეს მხატვრის პოპულარიზაცია. მიშელ ლე დანტიუმ ფიროსმანი თანამედროვე „ჯოტოდ“ შეარაცხა. 1920-იან წლებში, როცა პიკასოს ფიროსმანის ნახატების რეპროდუქციების ალბომი უნახავს XX საუკუნის უპირველესი გენიაო, უთქვამს. მოგვიანებით, 1972 წელს, პიკასომ ფიროსმანის პორტრეტიც კი შექმნა.

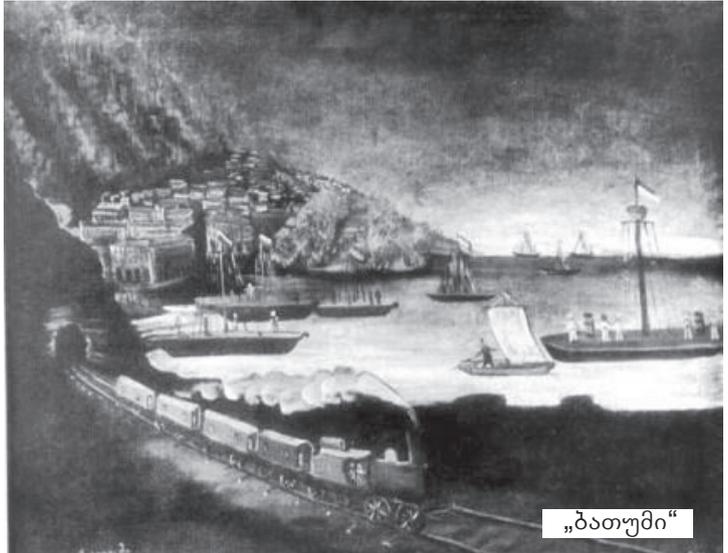
ნიკო ფიროსმანიშვილის სიცოცხლის ბოლო წლები სადგურის უბანში, ფიროსმანის ქუჩა №29-ში, კიბის ქვეშ გაატარა. აქედანვე წაიყვანეს საავადმყოფოში. გენიალური მხატვარი 1918 წელს გარდაიცვალა. დაასაფლავეს, როგორც უბატრონო

მიცვალებული. მხატვრის საფლავი დღემდე უცნობია.

ფიროსმანის ბიოგრაფიის მთავარი დეტალები ყველასთვის ცნობილია. ალბათ ბევრი ადამიანისთვის აღმოჩენა იქნება ფაქტი, რომ თბილისში ახლადჩამოსული ნიკო თითქმის 10 წელი რკინიგზაში მუშაობდა. ეს მისი ცხოვრების ერთ-ერთი ყველაზე მძიმე პერიოდი იყო.

1883 წელს ნიკო ფიროსმანი თბილისის რკინიგზის სადგურში, სამსახურში მიიღეს. ამის შესახებ პირველი ცნობა ეკუთვნის ანა ბეკოსოფოვას: „როდესაც ნიკო კარგად დავაჟუკაცდა, მაშინ იგი რკინიგზაზე შევიდა კონდუქტორად“-ო. თემო ჯაფარიძე ნიგნში „ნიკო ფიროსმანი“ წერს. რომ

ნიკო პირველ ხანებში დარაჯად მუშაობდა. ჰქონდა სამორიგეო ფარდული, ხის ტახტი, მაგიდა, ორი სკამი და ჯამაგირი. ხანდახან ხატავდა. ნიკო თითქოს უკმაყოფილო არ იყო, ხატვა აზრს აძლევდა მის ანონიმურ ყოფას. ერთხელ უფროსმა შეუსწრო ხატვის პროცესში. ნახატს ხელი დაავლო და გარეთ მოისროლა. გაცეცხლებული ნიკო ყელში სწვდა. თანამშრომელმა მოაგო თურმე გონს, გააკავა. ამ შემთხვევის გამო, „უკიდურესი უხეშობისთვის“ ნიკოს სამსახურიდან დათხოვნა დაუპირებიათ და გაუთავისუფლებიათ კიდეც (მამია ჩორგოლაშვილის გადმოცემით, ნიკოს თამარის პორტრეტის დახვევის გამო ზედამხედველზე საცემად გაუნწევია).

მოგვიანებით ნიკო ისევ რკინიგზაში ბრუნდება. **„1894 წლამე მუშაობდა რკინიგზის სხადასხვა სამსახურში. ხან დარაჯი იყო, ხან სატვირთო მატარებლის მემუხრუჭე, ხან კონდუქტორი, ხან გზის ოსტატი, ხან ტფილისში ცხოვრობდა, ხან მიხაილოვში, ხან ელისავეტოპოლში.** რკინიგზის დიდ ქსელზე, რომელიც მთელი კავკასიის ქალაქებს აერთიანებდა, უბრალო მოსამსახურეები მძიმე პირობებში იმყოფებოდნენ“, -წერს თემო ჯაფარიძე. რკინიგზაზე არსებული მკაცრი რეჟიმის და ცუდი საყოფაცხოვრებო პირობების გამო, ნიკოს ჯანმრთელობა შეერყა. მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად ფიროსმანაშვილი სამუშაოდ თბილისში გადასვლას ცდილობდა. ამ მიზნით ელისავეტოპოლის სადგურის უფროსისათვის რამდენჯერმე მიუმართავს - ჯერ პირობების გაუმჯობესების, შემდეგ კი შვებულების მოთხოვნით, მაგრამ ნიკოს წერილებს შედეგი არ მოჰყოლია. გამოსაჯანმრთელებლად ხანგრძლივი

მკურნალობა, დასვენება და ფული სჭირდებოდა. საბოლოოდ, შვებულებაში გაუშვეს, მაგრამ უცნობია, მიიღო თუ არა მკურნალობისათვის საჭირო თანხა.

ნიკოს არც სახლი ჰქონდა, არც ახლობლები ჰყავდა. ამ ათი წლის განმავლობაში რკინიგზა იყო მისი თავშესაფარი და მთლიანად მცირე ხელფასსა და რკინიგზის მოხელეებზე იყო დამოკიდებული. ავადმყოფობის გამო სამსახურიდან წასული იმედოვნებდა, რომ გამოჯანმრთელების შემდეგ კვლავ რკინიგზაში გააგრძელებდა სამსახურს, მაგრამ ასე არ მოხდა. უკან აღარ მიიღეს. დაავადებული ნიკო ელისავეტოპოლიდან თბილისში დაბრუნდა.

არ შეიძლება რაიმე კვალი არ დაეტოვებინა ამ ათ წელიწადს ნიკო ფიროსმანის ცხოვრებასა და მხატვრობაზე. ამის დასტურია მის კოლექციაში შემორჩენილი ორი ტილო: „კახეთის მატარებელი“ და „ბათუმი“.

უფლის თუ არა ჩვეულებრივი სოფა კიბოს და უნდა ვივარაუდოთ თუ არა ქიმიოთერაპიას

როგორც გამოცემა წერს, კიბოს სიმსივნე, ეს არის კანდიდას განტოტილი სოკო (საფუარას მსგავსი სოკო, რომელსაც გააჩნია პარაზიტარული ბუნება, ცოცხლობს ჯანმრთელი ადამიანის ორგანიზმშიც; ძლიერი იმუნიტეტი არ აძლევს კანდიდას გავრცელების შესაძლებლობას, მაგრამ თუ ორგანიზმი დაუძღვრდება, სოკო ვრცელდება მთელს სხეულში და იწვევს ავთვისებიან სნეულებებს).

აი, რას ამბობს მაიკ ლამბერტი, შენის კლინიკიდან, კანდიდას შესახებ: **„სოკოები და განსაკუთრებით კანდიდა არსებობენ პატრონის სხეულის ხარჯზე. ამ ორგანიზმს, როგორც სხვა პარაზიტს, კვლავ წარმოებისთვის სჭირდება პატრონი. კანდიდას ცხოველმყოფელობის პროდუქტებია უძღვრებენ იმუნური სისტემას და საქმე იქამდე მიდის, რომ ადამიანი თავს ცუდად გრძნობს როგორც ფიზიკურად, ასევე ფსიქიკურადაც“.**

ტულიო სიმონჩინი მიიჩნევს, რომ კიბო ეს არის კანდიდას განვრცობილი სოკო და რომ კიბოს ტრადიციული განმარტება სრულიად არასწორია. როგორც ონკოლოგიისა და მეტაბოლური დარღვევების სპეციალისტი, ტულიოსიმონჩინი წავიდა ტრადიციული მედიცინის ინტელექტუალური კონფორმიზმის წინააღმდეგ, კიბოს გლობალური ეპიდემიის ტრადიციული მეთოდებით „მკურნალობის“ წინააღმდეგ. მან გადაწყვიტა სიმართლე ეთქვა თავისი პაციენტებისთვის და არ ელაპარაკა მათთან სამედიცინო ინსტიტუტში დაზუთხული ფრაზებით.

იმ დღიდან მოყოლებული, რაც სიმონჩინი სწავლობს მედიცინას, ის მიხვდა, რომ კიბოს მკურნალობენ არასწორად: „მე ვხედავდი როგორ იტანჯებოდნენ ადამიანები. ბავშვთა ონკოლოგიურ განყოფილებებში, სადაც მე ვმუშაობდი, ყველა პატარა კვდებოდა. ამ უმწეო და ქიმიოთერაპიითა და რადიაციით დასხივებულ ადამიანთა შემხედვარეს გული მეკუმშებოდა“. პაციენტთა დახმარების სურვილმა მიიყვანა ის ამდავადადების ახალი გზების ძიებამდე. სიმონჩინიმ უარყო ყოველივე რაც კი იცოდა ონკოლოგიის შესახებ და დაიწყო საკუთარი, დამოუკიდებელი გამოკვლევა.

მან აღმოაჩინა, რომ კიბოს ყველა სახეობა ერთნაირად ავლენდა თავს, დამოუკიდებლად იმისა, რომელ ორგანოში ან ქსოვილში ყალიბდებოდა სნეულება. ყველა სიმსივნური წარმონაქმნი იყო თეთრი ფერის. სიმონჩინიმ დაიწყო იმაზე ფიქრი თუ რას წააგავს კიბოს სიმსივნე. კანდიდას სოკოს? ნუთუ ის, რასაც ტრადიციული მედიცინა უჯრედების დაყოფის გაუკონტროლებელ პროცესად მიიჩნევს,

სინამდვილეში არის თვითორგანიზმის მიერ კანდიდოზისგან (რძიანასგან) თავდაცვის მექანიზმის გამოვლენა?

კანდიდას სოკო, რომელსაც ჩვეულებისამებრ აკონტროლებს ძლიერი იმუნიტეტი, გამრავლებას იწყებს დაუძღვრებულ ორგანიზმში და წარმოქმნის თავისებურ „კოლონიას“. როდესაც რომელიმე ორგანო რძიანათი დასნებოვნდება, იმუნიტეტი ცდილობს დაიცვას ორგანო უცხო ელემენტთა შემოჭრისგან. იმუნური უჯრედები წარმოქმნიან დამცავ ბარიერს ორგანიზმის უჯრედებისგან. სწორედ ამას უწოდებს კიბოს ტრადიციული მედიცინა.

მიიჩნევა, რომ ორგანიზმში მეტასტაზების გავრცელება ეს არის „ავთვისებიანი“ უჯრედების განვრცობა ორგანოებსა და ქსოვილებში. მაგრამ სიმონჩინი ამტკიცებს, რომ მეტასტაზები ორგანიზმში კანდიდას სოკოს გავრცელებით არის გამოწვეული. სოკოები კი ანადგურებენ მხოლოდ ნორმალურად ფუნქციონირებადი იმუნიტეტის უჯრედებს. იმუნური სისტემა - აი კიბოსგან განკურნების გასაღები.

კიბოთი დაავადებულთა რიცხვი ყოველწლიურად იზრდება. ხომ არ არის ეს კარგად დაგეგმილი ომი ადამიანის იმუნური სისტემის წინააღმდეგ, ომი, რომელიც სულ უფრო და უფრო სასტიკი და დაუნდობელი ხდება?

იმუნიტეტს აუძღვრებს: კვების პროდუქტების ზოგიერთი სახეობა, საკვებიდანამატები, პესტიციდები და ჰერბიციდები, ვაქცინაციები, ელექტრომაგნიტური და მიკროტალღური ტექნოლოგიები, ფარმაცევტული პრეპარატები, თანამედროვე ცხოვრებისეული სტრესები და სხვა.

ორ წლამდე პატარებს უკეთდება 25-მდე სხვადასხვა სახის აცრა. არადა სწორედ ამ დროს ყალიბდება ადამიანის იმუნიტეტი!

რა აუძღვრებს იმუნიტეტს ყველაზე მეტად? ქიმიოთერაპია. დაუმატეთ ამას კიდევ რადიოთერაპია.

სადღეისოდ,ესენი წარმოადგენენ ორგანიზმის უჯრედთა განადგურების ყველაზე ქმედით მეთოდებს.

ყველაზე თანამედროვე და „მკურნალობის“ საყოველთაოდ აღიარებული მეთოდი ეყრდნობა პოსტულატს(პოსტულატი - მდგომარეობა, რომელიც ჯერ კიდევ არ არის დამტკიცებული, მაგრამ ჭეშმარიტებად მიიჩნევათეორული ან პრაქტიკული აუცილებლობის გამო), რომ კიბოს უჯრედები პაციენტის ჯანმრთელ უჯრედებზეადრე ნადგურდება. ქიმიოთერაპიის შხამიანი შენაერთები კლავენ იმუნური სისტემის უჯრედებს. მაგრამ თვითკანდიდა იქვე რჩება და არ ქრება.

იმუნური სისტემის ნაფლეთებს ძალა არ შესწევთ წინააღმდეგობა გაუწიონ კანდიდას უჯრედებს. სოკო მოედებასხვა ორგანოებსა და ქსოვილებს. კიბო თანდათანობით ასნებოვნებს მთელს ორგანიზმს. მათ, ვინც თითქოსდაგამოჯანმრთელდნენ ქირურგული ჩარევისა და ქიმიოთერაპიის შედეგად, სინამდვილეში საკუთარ ორგანიზმშიჩაინერგეს საათის მექანიზმზე მომართული ბომბი.

იმუნიტეტი განადგურებულია. რეციდივების გამოჩენა კი, ასეთ შემთხვევაში, დროის საკითხია. სხვა სიტყვებითრომ ვთქვათ: ქიმიოთერაპია, რომელიც თითქოსდა უნდა კურნავდეს ადამიანს, სინამდვილეში კლავს მას.

ქიმიოთერაპია კურნავს მხოლოდ ინფექციურ დაავადებებს,რომლებიცადამიანს სასქესოორგანოთა გზითგადაედება. ხოლო იმისთვის, რათა ადამიანი განიკურნოს კიბოსგან, ჩვენ უნდა გავაძლიეროთ იმუნიტეტი, და არაპირიქით, - დავაუძლუროთ იგი.

როდესაც სიმონჩინი მიხვდა, რომ კიბოს აქვს სოკოვანი ბუნება, მან დაიწყო ეფექტური ფუნგიციდის ძიება. მაგრამსწორედ მაშინ გახდა მისთვის ცხადი, რომ აქ სოკოს სანინალმდეგო პრეპარატები არ მოქმედებენ. კანდიდასწრაფად იცვლება და იმდენად ეგუება ამ პრეპარატებს, რომ მათით იკვებება კიდევ.

დარჩა მხოლოდ ძველთაძველი, დროით გამოცდილი, იაფი და ყველასთვის ხელმისაწვდომი საშუალება -ნატრიუმის ბიკარბონატი. ეს არის საკვები სოდის ძირითადი ინგრედიენტი. რატომღაც სოკოს არ შეუძლიანატრიუმის ბიკარბონატისადმი ადაპტირება. სიმონჩინის პაციენტები სვამენ სოდის ხსნარს ან ნატრიუმისბიკარბონატი პირდაპირ შეჰყავთ სიმსივნეში სპეციალური მონყობილობის დახმარებით, რომელიც ენდოსკოპს(გრძელი მილი, რომელსაც შინაგანი ორგანოების დასათვალიერებლად იყენებენ) მოგვაგონებს.

ეს ექიმი სასწაულებს ახდენს და კურნავს ყველაზე მძიმე ონკოლოგიურ შემთხვევებს უბრალო

დაიაფი პრეპარატით - ნატრიუმის ბიკარბონატით. ზოგიერთ შემთხვევაში პროცედურები გრძელდებათვეობით, ზოგიერთ (მაგალითად, მკერდის კიბოს) შემთხვევაში კი - მხოლოდ რამოდენიმე დღე.ხშირად სიმონჩინი უბრალოდ ტელეფონით ან ელექტრონული ფოსტით უყვება ადამიანებს, თუ რაუნდა გააკეთონ. ზოგიერთის მკურნალობას პირადადაც კი არ ესწრება და მაინც, შედეგი არისგანმაცვიფრებელი.

კიდევ კარგი, „შემლილი“ სიმონჩინი აგრძელებს

ადამიანთა მკურნალობას, რადგან, მსოფლიოში მილიონობით „ნორმალური“ პაციენტი კვდება არასწორი მკურნალობის შედეგად, რომელიც, თავის მხრივ, არასწორ პოსტულატსეფუძნება.

თუ სიმსივნე 4-5 სანტიმეტრზე დიდია, მაგ შემთხვევაში ხშირად საჭიროა ქირურგიული ჩარევა (მხოლოდსიმსივნეს კვეთენ, ორგანოებს ადგილზე ტოვებენ) და ოპერაციამდე და ოპერაციის შემდეგ სოდიუმისბიკარბონატით ახდენენ ადგილის სტერილიზებას, შემდეგ კი ტოვებენ კათეტერს ოპერაციის ადგილას, რათაჩატარდეს გამორეცხვები ბიკარბონატით - ყოველდღე, დაახლოებით 2 კვირიდან 1 თვემდე (ალბათ საჭიროებისმიხედვით).

არავითარი ქიმიოთერაპია ან რადიოთერაპია არ არის მიზანშეწონილი, და სიმონჩინი გირჩევთ რომ თავიარიდოთ მსგავს „მკურნალობას“ სიმონჩინი ის იყენებს საჭმელ სოდას (არა მარტო სიმონჩინი, სხვა მეცნიერებიცამ გზით მიდიან) რაც მუავე გარემოს ცვლის ტუტე გარემოთი, სადაც კიბოს უჯრედებს უჭირთ გავრცელება,„კიბო“ ნამდვილად სოკოვანი ინფექციის ნაირსახეობაა, რაც იმით დასტურდება, რომ მასზე სოდიუმისბიკარბონატი - სოკოს სანინალმდეგო ყველაზე მძლავრი ნივთიერება მოქმედებს. იმუნურ სისტემას რაცმეეხება-ო, ამბობს სიმონჩინი, ეს ტერმინი მეტაფიზიკური მნიშვნელობის მქონე არ არის და არასწორედგამოიყენება ექიმების მიერო - იმიტომ, რომ იმუნური სისტემა არის ის, თუ როგორ გრძნობთ თავს, სხეულისსუბსტანცია, თქვენი ენერჯია, გონება - ამეებისგან განცალკევებული იმუნური სისტემა არ არსებობსო.

ქიმიოთერაპიასა და რადიაციას რაც შეეხება - ეგეთი „თერაპია“ სპობს ორგანიზმის დაცვით რეაქციას კანდიდაზე,ამგვარად, კიბოს კი არ მკურნალობს, მხოლოდ დაცვით რეაქციას აჩერებს ცოტა ხნით. ასე რომ, ვერანაირიქიმიოთერაპია და რადიაცია კიბოს ვერ განკურნავს - იმიტომ რომ ეგენი დაცვითი რეაქციის მოხსნაზეამმართული, და არა თვითონ ინფექციის მკურნალობაზე.

„ნინო ღვთაშვილის გამომცემლობა“
ყახლოეს მომავალში გეგმავს წიგნის გამოცემას
„სამეგრელოს ღირსშესანიშნაობები“,
რის გამოც გამომცემლობამ დაიწყო აღნიშნული
მასალების შეგროვება, რომლის მკითხველს ნაწილსაც ყოველ
ნომერში შემოვთავაზებთ.
წიგნში შევა აწარმოებთ გამოქვეყნებულ, აწარმოებთ
ყველა მასალები.

რეზინის ავტონია რაიონი კიკოლაშვილი

ჭკადუაშის ახალდაბის მთავარანგელოზი

ჭკადუაში მდებარეობს ზუგდიდის რაიონში. სოფელში, შემალღებულ ბორცვზე დგას მიქაელ მთავარანგელოზის სახელობის ეკლესია და სამრეკლო. ეკლესია დარბაზული ტიპისაა, რომელიც ნაგები ყოფილა რიყის ქვითა და კირის დულაბით, ალაგ-ალაგ შერეული იყო ადგილობრივი აგური. დღეს ძველი პერანგშემოცლილი სახითაა შემორჩენილი, სახურავი ჩამოქცეულია. შესასვლელი კარი სამი მხრიდანაა: სამხრეთით, დასავლეთით და ჩრდილოეთით. ეკლესიის თანადროულია მის გვერდით მდგარი ორსართულიანი სამრეკლო. მართალია ეკლესიას წარწერები არ შემოუნახავს, მაგრამ იგი წერილობით წყაროებში არაერთხელ იხსენიება. არსებობს სამეგრელოს სამთავროს მსაჯულთუხუცესის ნიკოლოზ დადიანის ხელნაწერი დღიური, სადაც წერია: „ახალდაბის

ეკლესიის შენება დაიწყო წელს 1824 –ს, ივნისის 4“. ცხადია, ეკლესია უფრო ძველია, მაგრამ აქ, ალბათ, ეკლესიის აღდგენაზეა ლაპარაკი.

საქართველოს ხელოვნების მუზეუმში ინახება ჭკადუაშის ახალდაბის მთავარანგელოზ მიქაელის ხატის წარწერა: „ქ. მიხაილ მთავარი ანგელოსთაო, მინდობილმან და მსასოებელმან სახისა შენისამან ტაძრისავე შენისა ახალდაბის დეკანოზმან ზოსიმე მღვდელმან აღშობოვმან, საკუთრითა საფასითა, ჩემითა მოვაჭედვინე და შევამკვე ხატი ესეს სენი, სინაგან ძელითა ჭეშმარიტითა და გარემ ოქროითა და პატიოსნითა თვალმარგალიტითა, საოხად ამღზრდელისა ჩემისა ნიკოლოზ პირველის დადიანოვისა. სამებაო ღმერთო მთავარ შეინირე ხატი ესევეთა მწვლილი დედაკაცისა მის სულთქმა მეზვერისა და ცრემლი მზურვალენი მართას და მარიამისნი და ჩვენ ორთა ერთ ხორცთა ზოსიმეს და მეუღლეს ჩემსა მარტირის დეკანოზის ასულსა ალათის მოგვანიჭე ბრალთა სენდობა ფ–ა პეტრეს, და მ–ხე სინანულსა მასსა ჩვენიდაცა მიდევა ყავ ოდეს მოხვიდე სუფევითა შენითა განსჯად ცხოველთა და მკვდართა ჩულე სა წელსა სეკნდებრის ა“.

ჩვენი სიწმინდეები

**ზუგდიდის
კვირაცხოველი**

ზუგდიდის კვირაცხოველის სახელობის ტაძარი მდებარეობს ქალაქის ცენტრში, ე.წ. „მანცხვარკარიშ სუკიას“ გორაზე, ამიტომ ადგილობრივი მოსახლეობა მას „მანცხვარკარიშ“ ეკლესიას უწოდებს. იგი ქალაქის ერთგვარ სიმბოლოდაც არის ქცეული.

ისტორიულ წყაროებში ტაძარი პირველად XIV საუკუნეში იხსენიება, თუმცა ტაძრის აღმშენებლის ვინაობა არ არის ცნობილი.

კომპლექსი შედგება ტაძრის, სამრეკლოსა და გალავნისაგან. ტაძარი ჯვარ-გუმბათოვანი ნაგებობაა, რომლისთვისაც მოგვიანებით, 1874 წელს, რუსეთის ეგზარხოსის მოღვაწეობის პერიოდში მიუშენებიათ დამხმარე შენობები, სამრეკლო და სტოა.

ტაძარი თავდაპირველად წმინდა გიორგის სახელზე ყოფილა აგებული. იმ გორაზე, სადაც ეს ტაძარია აშენებული გადმოცემით კიდევ ორი წმინდა გიორგის ტაძარმდგარა. 80-იანი წლებიდან ტაძარში აღდგალის მსახურება. 1997 წელს ტაძრის კედლები მთლიანად დაიფარა ფრესკებით (მხატვრები: დავით ხიდუშელი, დემეტრე ყურაშვილი).

ხეცერი

ხეცერის ეკლესია მდებარეობს ზუგდიდის რაიონის სოფელ აბასთუმანში, სასაფლაოზე, უბან ხეცერაში, ეკლესიის სახელწოდებაც სწორედ აქედან მომდინარეობს. მას ადგილობრივი მოსახლეობა „გვათუების ნაოხვამუს“ უწოდებს.

ეკლესია დარბაზული ტიპის ნაგებობაა. მისი ზომებია: სიგრძე 12,27 მ., სიგანე 7, 48 მ., სიმაღლე 8 მ.. სახურავი ჩაქცეულია. შესასვლელი სამი მხრიდანაა: სამხრეთით, დასავლეთით და ჩრდილოეთით. აღმოსავლეთით მომრგვალებული აფსიდი აქვს. ეკლესია ნაგებია რიყისა და თლილი ქვით, კედლებში ჩართულია ჩუქურთმიანი და რელიეფური ქვები სხვადასხვა სიუჟეტური სცენებით. შიგნით კედლებზე შეინიშნება მოხატულობის ფრაგმენტები, ერთგან კი ასომთავრული წარწერაც იკითხება.

ტაძარი თავის არქიტექტურით ერთ-ერთ გამოჩენილ ძეგლს წარმოადგენს, რომელიც, სამწუხაროდ მეცნიერულად არ არის შესწავლილი.

სუჯუნა

სუჯუნის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესია მდებარეობს აბაშის რაიონში. იგი წარმოადგენს მოზრდილი ზომის გუმბათოვან ნაგებობას, რომლის ზომებია: სიგრძე 21 მ., სიგანე 14 მ. ტაძარი მართალია ძველი ხუროთმოძღვრების ძეგლებს არქიტექტურული თვალსაზრისით ვერ შეედრება, მაგრამ გვიანი პერიოდისათვის დამახასიათებელი ფასადების დეკორაციული გაფორმებით გამოირჩევა. ტაძარს სამშენებლო წარწერა არ გააჩნია. არსებობს ცნობა ეკლესიის X-XI საუკუნეებზე მიკუთვნების შესახებ, თუმცა დღევანდელი ტაძრის არქიტექტურა ამის არავითარ საფუძველს არ იძლევა; შესაძლოა იგი აგებული იყოს ძველი ეკლესიის ნანგრევებზე.

სუჯუნა ჭყონდიდელთა საზამთრო რეზიდენციას წარმოადგენდა. გიორგობა დღეს აქ დიდძალი მორწმუნეები იკრიბებოდნენ, რადგანაც ეკლესიაში ყოფილან ქადაგნი; ისინი წინასწარმეტყველებდნენ მომავალს. სუჯუნელი ქადაგნი დიდად სახელგანთმულნი ყოფილან. უკანასკნელი მათგანი 1920 წელს გარდაცვლილა.

ჩხოროწყუობა 2014

ჩხოროწყუობა მუნიციპალიტეტს დაარსებიდან 85 წელი შეუსრულდა. ამ დღესთან დაკავშირებით დაბის ცენტრში მამულებური ღონისძიება „ჩხოროწყუობა“ გაიმართა. მთელი დღის განმავლობაში დაგეგმილი იყო სპორტული და კულტურული ღონისძიებები. ორგანიზატორებმა სპორტულ შეჯიბრებებში პრიორიტეტი ძველქართულ თამაშობებს მიანიჭეს. მსურველები ერთმანეთს საკილდაო ქვის აწევაში, ქართულ ჭიდაობაში, ხალხურ თამაშობა „ლახტში“ და ბაგირის გადაძალვაში შეეჯიბრნენ.

მუნიციპალიტეტის ცენტრში მეგრული ფაცხები იდგა, სადაც ტრადიციული კუთხური კერძები მომზადდა. ჩხოროწყუობა მუნიციპალიტეტის ცამეტივე თემს, საჯარო სკოლებს და საბავშვო ბალებს საკუთარი კუთხე ჭონდათ მოწყობილი, სადაც მეგრულ კერძებთან ერთად, რეწვის ნიმუშები და ხელნაკეთი ნივთები იყო გამოფენილი გამოფენილი.

მუნიციპალიტეტში სტუმრად იყვნენ სხვა მუნიციპალიტეტების ხელმძღვანელ-პირები. ღონისძიების დასასრულს გაიმართა გალა კონცერტი, სადაც მონაწილეობდნენ სოფო ბედია და აჩიკო ნიუარაძე.

იანვარი

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

	1	2	3	4		
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

თებერვალი

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

მარტი

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

აპრილი

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

მაისი

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

ივნისი

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

ივლისი

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

აგვისტო

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

სექტემბერი

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

ოქტომბერი

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

ნოემბერი

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

დეკემბერი

რვა სან რთმ მთმ პარ შაბ კვ

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

